

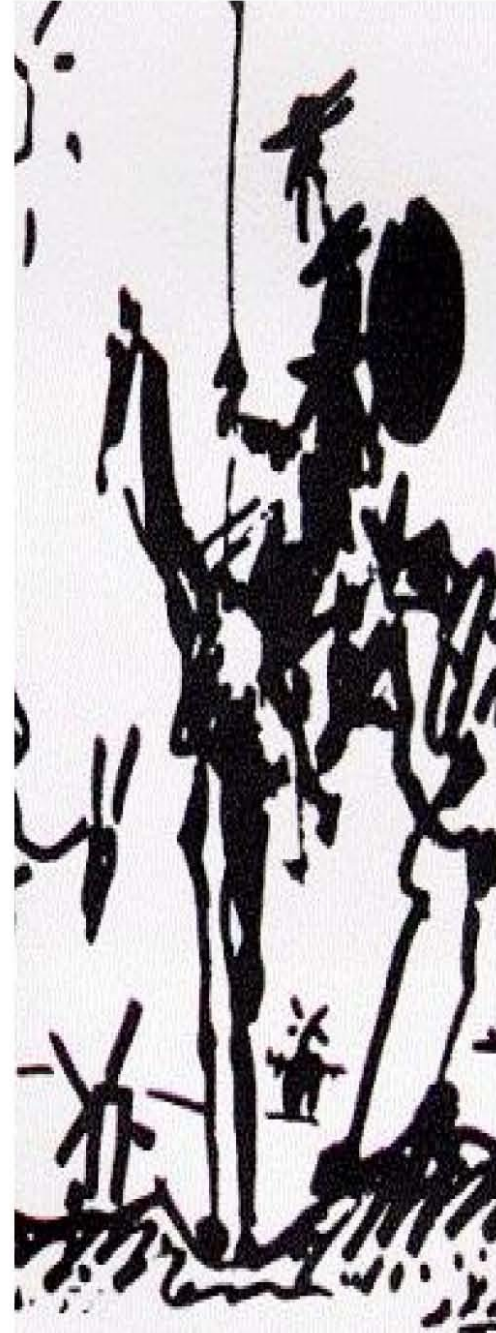
FİKİR
KÜLTÜR
EDEBİYAT
DERGİSİ

Yıl:2008 / Ocak

Sayı : 23

ISSN : 1308-3732

Y
K
E
K
K

Mahzun Şövelyeye 2

www.ahenkdergisi.com

AHENK 23. SAYI DİZİN

AHENK DİZİN

23.SAYI

Karaçorlu, Mehmet Sait, Editör'den, **Yeni Şeyler**, Sayı: 23, Sayfa: 4

İskender Artunç, (Şiir), **Gelecek**, Sayı: 23, Sayfa: 5

Yüksel Coşkun, Cuma Mektubu, **Yağmur Yağıyor**, Sayı: 23, Sayfa: 6

Pekin Süleyman, (Şiir), **Maskeli Balo**, Sayı: 23, Sayfa: 7

Karaçorlu, Mehmet Sait, **Mesnevi Dersleri, Aşk**, Sayı: 23, Sayfa: 8,9,10

Çetin Meriç, (Şiir), **Meriç**, Sayı: 23, Sayfa: 11

Akçoral Bahri, **Ülfet**, Sayı: 23, Sayfa: 12,13,14

Kutlu Dilruba, (Şiir), **Hanımeli**, Sayı: 23, Sayfa: 15

Gagavuz Atilla, **Hiç Kimse Mükemmel Değildir**, Sayı: 23, Sayfa: 16

Demircan Behlül Nuri, (Şiir) **Nedamet**, Sayı: 23, Sayfa: 17

Hocaoğlu M. Cahid, **Mahzun Şövalye**, Sayı: 23, Sayfa: 18,19,20,21,22,23,24,25

Geçkin Hayrettin, (Şiir), **Utunç**, Sayı: 23, Sayfa: 26

Yüksel Coşkun, Hikâye, **Şüpheci**, Sayı: 23, Sayfa: 27,28,29

Laedri, Masallar, **Bakkalla Papağanı**, Sayı: 23, Sayfa: 30,31

ÂHENK

FİKİR KÜLTÜR EDEBİYAT DERGİSİ SAYI 23 OCAK 2008

ÂHENK

FİKİR KÜLTÜR
EDEBİYAT DERGİSİ

SAHİBİ

AHENK AJANS İLETİŞİM
VE BİLİŞİM HİZMETLERİ

EDİTÖR

M. SAİT KARAÇORLU

YAYIN KURULU

- * M.S.Karaçorlu
- * Bicahi Esgici
- * Atilla Gagavuz
- * Bahri Akçoral
- * Coşkun Yüksel

İDARE YERİ

Yahyakaptan Mahallesi F46

D:27 K:6 İzmit

İLETİŞİM

0 262 311 54 58

editor@ahenkdergisi.com

DİZGİ-MİZANPAJ

Âhenk Ajans

BASKI

.....

Bu sayıda;

Karaçorlu Mehmet Sait, Editör'den.....	4
İskender Artunç, Gelecek,	5
Yüksel Coşkun, Yağmur Yağıyor,	6
Peşin Süleyman, Maskeli Balı.....	7
Karaçorlu M. Sait, Mesneviden, Aşk,	8,9,10
Çetin Meriç, Meriç,	11
Akçoral Bahri, Ülfet,	12,13,14
Kutlu Dilruba, Hanımeli,	15
gagavuz Atilla, Hiç Kimse Mükemmel Değildir,	16
Demircan B. Nuri, Nedamet,	17
Hocaoğlu M. Cahid, Mañzun Şövalye 2,.....	18-25
Geçkin Hayrettin, Utanç,	26
Yüksel Coşkun, Şüpheci,	27-30
Laedri, Masal, Bakkal Ve Papağan,	31

Çocukluk anılarında saklı kalanlar, gerçek boyutlarından daha küçük olarak yerleşip kalıyor zihnin bir tarafına. Yıllar sonra onlarla yeniden karşılaşınca, hafızada kalanın aslından ne kadar küçük olduğu gerçeğiyle karşılaşılıyor insan. A bak! Burası kocaman bir nehir değil küçücük bir dere imiş. Şu koca bina da küçük bir kulübe. Uçsuz bucaksız bir orman zannedilen yer de biraz büyükçe bir meyve bahçesi. Aslında minyatür boyutlarına küçülmüş gibi hissettiren bir başka duygu karışır insanın içine, o da tuzu biberi.

Hükümet Konağı tıpkı böyle kalmış zihnimde. Devasa büyüklükte bir bina. Merdivenler iki taraftan dönerek ana kapıya ulaşmakta. Kapıdan içeri girdiğiniz anda devletin, hükümrânlığın, gücün etkisi altında olduğunuzu küçüldüğünüzü hissetmeye başlarsınız. İçerdeki kapıların üzerlerinde –acaba o yazı buraya nasıl yazılmış diye merakınızdan öleceğiniz tanıtıcı levhalar- “Adliye Katibi”, “Cumhuriyet Müdde-i Umumiyesi”, “Sulh Ceza Mahkemesi”, “Kalem” “Tahrirat Katibi”... Yerler her adım atışta gıcırdayan bir tahta ile kaplıdır. Uğultulu bir konuşma sesi, çay kaşığı sesleri, sigara kokusu birbirine karışır. Zeminden yükselen –hangi akla hizmetse temizlemek için kullanılan- mazotun keskin kokusu genzi yakmaktadır. Ürkek, şaşkın, soran gözlerle ortalıkta dolaşan insanlar.

Ortamin tartışmasız kralı odacılarıdır. Sarsak hareketlerine, dökük elbiselerine, kaykılmış iplik hâline dönüşmüş kravatlarına inat her cümlelerinde her devinimlerine “buranın sahibi benim, buralar benden sorulur” edası taşımaktadır. Her biri bir kapının sorumlusudur. Üzerlerinde oturdukları tahta sandalye bir kapının önünde durmaktadır. Kapının üzerinde 1, 2, 3, 4 şeklinde numaralar yazılı bir zil vardır. Zil çalar, numaralardan biri düşer. Odacı görünmeyen ordularına “ileri” emrini veren komutan edasıyla kalkar, aşağıya doğru sarkan ipin ucundan çeker, zilin çalmasıyla düşen numara tekrar eski halini alır. Olan biten içerdeki yetkilinin çay veya kahve söylemesiyle ilgilidir.

Odacı çıkar, çay ocağına seslenerek siparişi verir. Konuşmasına kaldığı yerden devam eder. “Ne denmiş, anladın mı? Alimlerin ölümü, alemlerin ölümü. Bak anladın mı içindeki derin manayı, alimlerin ölümü alemlerin ölümü.” O kadar çok tekrarlar ki aynı cümleyi, her tekrarında öylesine itici bir vurgu vardır ki, bir türlü anlayamazsınız. Yıllar sonra o sözün bir hadis-i şerif olduğunu öğrendiğinizde içinize doğan iticilik duygusundan utanır pişman olursunuz. İşte tam da burada o tekerleme gelir dilin ucuna. Hangisine bakacaktık, söyleyene mi söylenene mi?

Belki söyleme tarzına bakmak daha öncelikli bir iş olmalıydı. Sözü anlama eşiği sözden daha alçak olduğu kesin olan birisinden bir sözü, o sözün anlamına sığınarak muhatabına üstünlük kurma aracı olarak kullanmaya çalışanlar için “itici gelmek” tanımlaması bile hafif kalıyor. Alim kimdir, alem nedir, kaç tane alim tanıdın, alemler ölünce içinde yanacak bir çöpün var mı, durmadan sözün derinliğinden dem vurmaktasın, birkaç kulaç öteden haber ver de ne kadar derindesin bilelim, gibisinden bir şeyler söylemek mümkün olabilseydi. Asla mümkün olmayacak bir şeyi istemek bu.

“Ağızlarda sakız olmak” güzel bir deyim. “Söz”ü anlama düzeyi bile tartışmaya açık birinin derinlikle ilgili iddiada bulunması ve biteviye tekrarı öncelikle o sözün nezelmesine sebep teşkil ediyor. Sonra aralıksız boş tekrarın insan ruhunu yıpratıcı iticiliği başlıyor.

“Yeni” böyle bir sözcük. Yenilik saplantısı böyle bir saplantı. Yenilikle ilgili her özdeyiş kim tarafından söylenmiş olursa olsun, ne kadar derin ve önemli olursa olsun bu saplantıya kurban gidiyor. “Artık yeni şeyler söylemek zamanı, cancağızım” o kadar çok dillerde sakız oldu ki, “Saygıdeğer okuyucularımız, büyük çabalar, fedakarlıklar, emek ve ter sonucunda, Ahenk Dergisi yenilendi, müjdelere olsun, hayırlı olsun” demeye ne yüzümüz ne mecalimiz kaldı.

Editör

Gelecek

Ömür boyu dehlizler dolaştın da boşuna
Hangi ufuktan kaldı mavilik gözyaşına
Dünya sanki panayır yaşamak kalabalık
Gelişler tek başına gidişler tek başına

Hangi mahmur karanlık perdesi oldu nurun
Hangi çıkmaz sokaklar elemlere hapsedti
Soğuk damlalarını çiseleyen yağmurun
Oysa kuru toprağın beklediği rahmetti

Geçmişten kalan ne var anılmaya değecek
Kimse bilmez gelecek ne çıkarır karşına
Planlamak boşuna hayal kurmak boşuna
Hazılı olan neyse odur başa gelecek

Oysa kuşlara bir bak bıkmadan usanmadan
Feni doğan her günü karşılar şarkılarla
Her seher tekrar doğar gibiler karanlıktan
Dirilen tohum gibi topraktan her baharla

Artunç İskender

Ö u m a M e k t u b u

Yağmur yağıyor.

Yağmurun nasıl yağdığını ne yapsam “Bu Yağmur” şiiirinin şairi üstat Necip Fazıl gibi anlatamam.

***Bu yağmur bu yağmur bu kıldan ince
Nefesten yumuşak yağın bu yağmur
Bu yağmur bu yağmur bir gün dinince
Aynalar yüzümü tanımaz olur***

diyordu.

Nefesten yumuşak kıldan ince ve durmadan yağın bir yağmuru yaşamak, ne gariptir ki, hep geçmişe götürür insanı. İnsanda; hafızasının tozlu kısımlarında kalmış, bir yere tıklılmış eski hatıralarını canlandırır. En güçlü hafıza kokularla zihne yerleşen olduğunu söylüyorlar. İnsan hafızasında taşıdığı bir kokuyu çok zor unutturmuş.

Yağmurun da kendine has bir kokusu var mı? Bilmiyorum.

Ama hafızamın en derin en silinmez en her tekrarında yeniden yaşamak zorunda olduğum kısmı yağmurlu olanları. Yağmurlu hatıralarımın bir kısmı ıslak soğuk kederli şeyler. Bazıları serin, temiz ve arındırıcı özellikte. Bir kısmı ağlatacak kadar acı ve hüzün dolu.

Annesine inek almak için başka şehirlere çalışmaya giden bir çocuğun acıklı hikayesi vardı. O kadar uzun zaman geçti ki üzerinden, hiçbir detay yok aklımda. Olaylar nasıl geliyordu? Çocuk ineği alabilmiş mi idi? O anne ile çocuk neden o kadar fakirlerdi? Anne ineğe niçin o kadar sevinecekti? Yazan kimdi? Adı neydi? Yerli mi, yabancı mıydı? Hiçbir sorunun cevabı yok. Bir çocuk annesine inek alacaktı, annesi çok sevinecekti. Hepsi bu kadar.

Sana bir inek alıp sevindirme fikri o kitapla yerleşti zihnime. Ne çalışabildim, ne de inek alacak kadar param oldu. Ama sen, hayata elini attığın yerden yeşertme yeteneğin ile bir inek almayı başarmıştın.

Bahçede besleyecek, sütünden, yoğurdundan, yağından, ayranından, kaymağından katık yapacaktın. Bana düşen sadece o ineği alıp eve getirmektir.

Satıcının ahırının loşluğunda gözüme güzel görünmüştü ama dışarı çıkınca son derece zayıf insana sevmekten ziyade acıma hissi veren ineği ve küçücük yavrusunu çekerek yolakoyuldum. Görüldüğü kadar kolay olmuyordu. İnek yanı sıra güçlkle yürüyen yavrusundan başını alamıyordu. Ben ipinden çekiştiriyordum. Çocuktum. Beceriksizdim. İnek o kadar zayıf ve halsiz idi ki kaçacak, başa çıkamayacağım diye bir korku geçmiyordu içimden. Yol uzadı. Bir türlü bitmek bilmez bir hâl aldı. Yokuşa tırmanmaya başladığımızda bir de yağmur başladı. Üşütmüyordu ama ıslanıyorduk. Yavru savruk attığı ayaklarının üzerine yığılıverdi. İnek durdu, başını çevirip yanına geldi, yalamaya başladı. Sanki diliyle yeniden güç vermeye çalışır gibiydi. Yavruyu kucağıma aldım, inekle göz göze geldik. Sanki gözlerinde bir minnet ve merhamet duygusu vardı. O durumda çok fazla yol almadan karşıdan sen görüldün.

Nasıl oldu, gücümüzün tükendiği yerde nasıl yetiştin, ta karşıdan sevgi sözcüklerin nasıl dizlerimize derman kattı? O gün bunları bilmek mümkün değildi. Bugün artık hiç değil.

Atkını çıkarıp yavruya sarışın, benim boynuma sarılıp ağlayışın, yağmuru dindirdi sanki gökyüzünden. Bende ağladım seninle yağmur yerine. En çaresiz zamanımda koşup yetişecek birimin oluşuna mı ağladım? Senin sevincine mi ağladım?

Yağmur bazen tıpkı o günkü gibi yağıyor.

Ve sen tıpkı o günkü gibi hatıraların arasından çıkıp geliveriyorsun. Atkını çıkarıp dizlerinde derman kalmamış yavrusuna sarıp sarmalar gibi örtüyorsun üstümü. Ben yağmuru dindirecek şekilde ağlamaya başlıyorum.

Maskeli Balo

Yaprağı daldan söktürüp de düşüren Rabbim
Yağmurla ölüden diriyi devşiren Rabbim
Bizim de titreşimimizi depremlere kat
Düşüncelerimizden dev dalgalar yarat
Ufkumuzu daraltan çemberi kaldır
Bizleri kozmik zaferin seyrine daldır
Sen gözetmezsen bizi görmeye göz n'etsin
Allah'im bu cansızlık artık canımıza yetsin
Ruhumun donmuş motorlarını yak, yandır
Benim bittiğim an harlanmadığım zamandır
Tahliye musluklarım susuzluktan çatladı
Alarm sistemim kan görünce rahatladı
Al al damlamaya durdu yapraklı takvimim
Hani benim yangın söndürücü kavmim
Kerbela'da çeşmeyi kim açık bıraktı?
Ümmetçilik ruju niye yarı yolda aktı?
Yüzdeler hesaplarınızda yeri var mı Irak'ın?
Rüyalarınızda bari doğranmış cesetlere bakın
Bir beden parçalarıydı o uzuvlar
Bir zamanlar slogandı böyle bir de hadis var
Ey Allah'ın şaşkın kulları, siz kime kulsunuz?
Zulme yardım ve yataklıktan vallahi mesulsünüz
Beş duyu organının beşi de işkembeye merbut
Magazin oltasını yut, maç sonuçlarından fal tut
Rabbim senin kullarından sana sığınyorum
Vebali boyunlarına yazmaya utanıyorum
Anlayana sivrisinek saz anlamayana bomba bile az
"Allah'tan korkan Amerika'dan korkmaz!"

Aşk

(HER Kİ RA CAME Zİ AŞKİ ÇAK ŞUD)
(O ZE HIRS U AYB KÜLLİ PAK ŞUD)

(ŞAD BAŞ EY AŞK-I HOŞ SEVDAI MA)
(EY TABİB-İ CÜMLE İLLETHAY-İ MA)

(EY DEVAYI NAHVET VE NAMUS-U MA)
(EY TU EFLATUN VE CALİNUS-U MA)

(CİSM-İ HAK EZ AŞK BER EFLAK ŞUD)
(KUH DER RAKS AMED VE ÇALAK ŞUD)

(AŞIK-I CAN TUR AMED AŞIKA)
(TUR MEST VE HUR MUSA SAİKA)

**Kimin elbisesi aşktan yırtılırsa
O kimse hırs ve ayıptan tamamen temizlenir**

**Yaşa ey güzel aşkımız varol muhabbetimiz
Yaşa ey aşk ki sen bütün dertlerimizin doktorusun**

**Ey aşk ! Sen kibir ve şöhretimizin ilacı ve çaresisin
Sen bizim Eflatun ve Calinusumuzsun**

**Topraktan olan cisim aşk sayesinde ufuklar aştı.
Dağ oynadı, çırpındı, hareket etti.**

Aşk Tur dağının ruhuydu.

**Tur dağı aşıkane mest oldu, Hazreti Musa bayılarak
düştü.**

Elbise nedir? Bedeni gizleyen esvap değil mi? Çıplaklığı örter. Yerine ve zamanına göre mevki ve makam da ifade eder. Ama beden sabit, elbisen geçicidir. Elbise kirlenir, eskir, yıpranır. Değiştirirsin. Temizlersin. Çıkarır yeniden giyinirsin. Seni gören, seni tanıyan giysisinle tanır. İçini bilemez. Tıpkı bunun gibi, seni sen yapan şeylerin başında davranışların gelir. Davranışların hangi durumlarda

hangi tepkileri verdiğindir. Tepkilerinin kaynağı duygu ve düşüncelerin, onların kaynağı ruhundur. Ruhun sabit davranışların değişkendir.

Aşk öyle bir şeydir ki, başına gelenin üstünü başını yırtası gelir. Delilik mi? Elbette aşk bir yönüyle deliliktir.

Aşk; zihnin, duyguların, düşüncelerin, beklentilerin, saplantıların, zevklerin, kederlerin bir noktada yoğunlaşmasıdır. Delilik de böyledir.

Aşk başına gelenin üstünü başını yırtma isteği bundandır. Bildiği, alıştığı, yaptığı, ettiği, bildiğini zannettiği ne varsa bütün kayıtlardan kurtulmuştur. İnsan hayatına yön veren bütün tutkular gerçek aşkın, ilahî aşkın bir aynadan yansımalarıdır. Bu yansımaları bile bulamamışsa insan, zaten insan bile sayılmaz. Başboş, günlük, anlık bir nefes alışla zamanını tüketir gider böyle olanlar. Karmaşa ve kararsızlık içindedir düşünceleri. Sadece mevcut üzerinde kısa ve güdük tepkiler verirler. Büyüttükleri zannettikleri benlikleri bile bencilliklerinin içinde erir, gider. Ama gerçek aşkın yansıması kadar da olsa bir tutkuya bağlanmış olanlar, benliklerini herhangi bir amacın içinde eritebilenler aşkın olağanüstü kimyası ile gerçekten varolur, gerçekten kimlik ve varlık bulurlar. Eserler bırakır, ayrışır, herhangi bir şey olmaktan kurtulurlar. Ya gerçek aşk, ilahî aşk, sonsuzluk aşkına düşenler nice ve nasıl olur? İşte onlar aşktan giysilerini yırtarlar.

Manevî âleme yönelenler, yani ilahî aşka düşenler; ruha göre elbise hükmünde olan davranışlarından, kötü huylarından kurtulurlar. Kötü huy elbiselerini yırtıp ruhlarının derinliklerinde yaratılıştan mevcut olan güzel huylarını ortaya çıkarırlar. İnsan ruhunu kirleten bir çok kötü huydan, hırstan, ayıp sayılan her türlü pislikten temizlenirler. Arınırlar.

Aşk; insanlığın en büyük alameti, en aziz nimeti, en lezzetli ruhanî gıdasıdır. Aşk; hangi çeşidi olursa olsun yüceliğe, ruh zenginliğine, iç derinliğine delalet eder. Maddî şeylerin aşka etkisi çok azdır. Çünkü aşk; maddeden yücedir. Aşkın büyük bir kısmı ruhanîdir. Çok az bir kısmı cismanîdir.

Aşkın cisimle alakası yoktur. Beden kuvvetiyle de alakası yoktur. Bazı zayıf ve çelimsiz adamların öyle kuvvetli aşkları olur ki, hem kendileri yanacak dereceye hem karşılarındakini yakacak dereceye gelebilirler. Gönülleri aydınlık, aşkın mayası ile mayalanmış olanlar aşık olmaya değer bir güzellik görünce o güzelliğin tesiriyle ve tasavvuruyla ağlamaya başlayabilirler. Hatta bazen güzelliğinden şiddetinden tasavvura bile mecalleri kalmaz da çaresizlik içinde hüzne düşerler. Bazen yine aynı güzelliğin etkisi ile gülebilir, o güzellik yanlarında değilken bile mutlu olabilir neşelenebilirler.

Aşk iki çeşittir. Biri her güzelliği, her nimeti her muhabbeti yaratan Allah'a aşık olmak. Bu aşk insanlığın ve lezzetin en yüksek, en yüce, en büyük derecesidir. Ne sözle ne kalemle tarifi mümkün değildir. Nasıl beş yaşındaki çocuğun yirmi yaşlarındaki gencin aşkını kelimelerle anlaması mümkün değilse mecazi aşk sahiplerinin de ilahî aşkı anlamaya güçleri yetmez. İlahî aşk kelimelerle anlaşmaz. Çünkü benzersiz bir duygudur. İlahî aşkı olanların aşkları oranında manevî feyizleri artar. Kalbi ve akli her türlü şüphe ve vesveseden kurtulur. Hiçbir korkusu ve vehmi kalmaz. Sonsuz güzellikte duygularla dolar, taşar. Yücelir. Diğer aşklar bile insanı hayvanlaşmaktan kurtarır. Bir dereceye kadar gerçekleri bulacak yolu da açabilir. Fakat diğer aşklar geçici olduğundan tehlikelidir. Hele harama yönlendirme ihtimali olması açısından çok daha tehlikelidir. Tehlikesi çok olduğundan ızdırabı da çok olur. Zira seven de sevilen de her halükarda değişecektir. Eninde sonunda birbirinden ayrılacaktır. Her aşkın sonunda mutlaka elem ve acı olacaktır. O zaman bundan kurtulmak gerekir mi? Kurtulmanın çaresi var mı? Bu iki soruya cevap vermek son derece güçtür. Ama aşk, ilahî aşk ise cevabı çok kolaydır. İnsan ilahî aşk için her an ve saniyede yüz bin defa canını feda etse yine herkesten daha mutludur. Ebedî âlemde mesuttur.

Aşk bütün hastalıkların tabibidir. Aşk, hem maddî hem manevî, hem beden hem ruh hastalıklarının ilacıdır, çaresidir.

Aşkın maddî hastalıklara ilaç oluşu şöyle gerçekleşir. İnsan keder ve acı verecek bir çok şeyle karşı karşıyadır. Kederi ve acısı ne olursa olsun, aşka düştüğü andan itibaren, bütün zihin, akıl, ruh, duygu yeteneklerini bir noktada yoğunlaştırır. Bu yoğunlaşma onu diğer keder ve acılarından uzaklaştırır.

Aşkın manevî dertlere faydası sayısızdır. Aşk insanın sinir sistemine sürekli hayat kaynağıdır. İnsan⁹

birde gerçek aşık ise, bütün muhabbetini Cenabı Hakk'a yöneltir. Böylece tüm davranışları sapmalardan kurtulur. "Güzel Ahlak" tanımı içine giren ne davranış varsa o kişinin ayrılmaz sıfatına dönüşür. Hiç kimseye kötülük yapamaz, kötü şeyler düşünemez. Öncelikle bütün âlemi yaratan Allah'ı sonra O'nun yarattığı her şeyi kelimenin tam anlamıyla sever. Allah'ın yarattıklarının içinde akıl ve duygu sahibi olmakla özel bir konumu olan insanı sever. İnsan sevgisi, çok derin noktalara ulaşır. Sevginin bir adım sonrası olan merhamet ve şefkate ulaşır.

Aşkın dışa yansması, maddî varlıklarla ilinti kurma noktası farklı şekillerde ortaya çıkar. Mesela, aşık, sevdiğinden gelen bir mektubu, bir kağıt parçasını, elbisesinden bir parçayı, hatta bastığı toprağı bile önemser. Görüldüğünden daha derin anlamlar yükler. "Güneşi seviyorum, çünkü bu güneş şimdi onu da ısıtıyor, mehtabı seviyorum çünkü şimdi bu mehtap onu da aydınlatıyor" demeye başlar. Gördüğü her şeyi sevgilisinden gelen bir saadet yadigarı gibi görür.

Evrende ne varsa; insanlar, hayvanlar, bitkiler, yeryüzü, gökyüzü, hepsi aşk ile vardır, aşk ile varlıklarını devam ettirir, aşk ile döner, devinir. Çünkü Allah ne yarattı ise çift yaratmıştır. (Yasin-36) Her çiftin biri diğerinin parçasıdır. Varlık diğer parçasını aramak, bulmakla ortaya çıkmaktadır. İşte aşk eksik parçanın tamamlanmak üzere diğer parçasını arayışıdır. Acısı bulamadığında, saadeti bulduğundadır.

Bu konuda söylenecek söz o kadar çok ki yüz sayfa yazılsa bir harfi bile olmaz. Doğru olan bu konuda bilgilenmek değil, bizzat yaşamaktır.

Kibir ve şöhret tutkusu insanın başına gelecek belaların en büyüklerindedir. Tıpkı hırs gibi her insanın içinde taşıdığı, denetim altında tutması, ortaya çıkmaması için çaba harcaması gereken iki hastalık. İki ruh problemi. İki sapma. Sinsi ve gizli iki düşman. Ortaya çıkmak için fırsat kollayan uygun ortam bulduğunda harekete geçip insanı esir eden iki ceberut. Her insanı bekleyen bu iki tehdidin eline düşüp yok olan o kadar çok insan vardır ki, insanlık tarihi aslında bunlardan ve bunların yaptıklarından ibarettir denilse yeridir.

İrk, renk, din, ilim, konum fark etmeksizin herkesin düşebileceği bu hastalığın ilacı sadece aştır. Ancak aşık olanlar kibir ve şöhret tutkusunun şerrinden emin olabilirler. Çünkü aşk ve kibir asla bir arada olamaz. Bir insan aşıkta kibirli, kibirli ise aşık değildir.

Burada geçen Eflatun Yunanlı meşhur filozof, Calinus (Galinos) yine Yunanlı meşhur tabiptir. Biri felsefede diğeri tıpta önemli iki tarihi şahsiyetin aşka benzetilmesi aşkın insan üzerindeki etki gücüne vurgu yapıyor. Aşk, Eflatun gibi doğru düşünmenin kurallarını öğretir insana, Calinus gibi hastalıklardan nasıl korunacağını, şayet hastalığa yakalanmış ise nasıl kurtulacağını. Aşk; bütün dertlere hem ilacın kimyası hem o kimyanın nasıl edileceğinin bilgisidir.

Ufuklar aşmadı mı? Efendimiz (S.A.V.)'in vücudu da topraktan gelmekte idi. Miraç mucizesi, topraktan olan bedenın zamanı ve mekanı geçmesi, zamansızlık ve mekansızlık boyutuna geçişi idi. Ufuklar böyle aşılmıştı. Yine Hazreti İdris Peygamber de göklere çekilmiş, ufukların ötesine götürülmüştü.

Bütün bunlar ancak aşk ile olur. Aşk öyle bir şeydir ki, topraktan olan bedeni bilinen tabiat kanunlarının ötesine taşır. Aşkı olmayan ceset kalmaya, toprak olmaya mahkum olur. Ancak aşk ile gelip geçici olan şeylerin tümünden kurtulur insan, sonsuzluğu bulur.

Sadece küçük insan bedenleri değil koca dağlar bile aşka düşerse yerinden oynar. Titremeye, sıçramaya başlar. Aşkın gücü dağları bile harekete geçirir. Nitekim Hazreti Musa Cenabı Hakk'ı görmek istemiş, göremeyeceği beyan buyrulmuş, onu görmenin mümkün olmadığını, hiçbir varlığın ondan gelecek aşk dalgasına dayanamayacağı söylenmişti. İşte bu hadisenin cereyan ettiği anda dağa gelen tecelli ile dağ yerinden oynamıştı. Dağı yerinden oynatan şey aşktı.

Dağları yerinden oynatan aşk, medarını bulunca dağ gibi çöküp kalmış her türlü ağırlığı yerinden oynatır, söker, sıçratır.

(Araf-140) Bütün bunlar olup biterken, Aşk Tur dağının ruhu yerine geçmişti. Koca dağ, ruh sahibi olmuştu. Koca dağ aşktan bir ruha sahip olmanın ağırlığını kaldıramamış, yanmaya başlamıştı. Aşk yakar düştüğü yeri.

Tur dağı aşk sarhoşu gibi sallanıyordu. Hazreti Musa mümkün olmayana istediğini anlamış, gördüklerinin dehşetine kapılmış, dayanamamış, düşmüş bayılmıştı.

Meriç Çetin

Meriç

Hangi çıkmaz sokaklarda tökezledin
Dar koridorlarda yar bekledin meriç
Parçalandı ruhun
Kemikten ilik ayırırçasına
Sabır süzgecinde ömür tüketip
Özlemi dantele işledin meriç

Aldığın ilk nefes
Dişlenmiş kar buğusu
Zaten ayaz çeliklemedi mi
Doğduğun günü
Tipi korkutmaz bilirim seni
Borana aşıksın hasretsin Meriç

Sabah ezanında ellerini açıp
Vuslat için gözyaşlarına,
Seher vaktini şahit tuttun Meriç

Ne kadarı kaldı aldığın nefesin
Umudun çiledir derman yüreğin
Bir gün çözülür,çözülür meriç

Ülfet

Dertli : Hocam, bir "ülfet" konumuz geçmişti.
Galesiz : Evet Dertli, geçmişti.
D: Biraz düşündüm, biraz araştırdım da ...
G: Eee, sonuç ?
D: Sonuç yok Hocam, soru işaretleri var.
G: Gayet normal.
D: Nesi normal Hocam, insan araştırdıkça gerçeklere ulaşmalı değil mi?
G: Eğer maksadı buysa.
D: Gerçeğe ulaşmaktan başka ne maksadı olur ki araştırmaman ?
G: Gerçekleri örtmek.
D: ...
G: N'oldu, niye sükût ettin gene?
D: Ne olsun Hocam, gene yolu çatal ettin.
G: Yok canım, nasıl becerdim ki bunu?
D: Her zamanki gibi...
G: Canım, idare et, izlenecek yolu sen seç.
D: Seçerim ama bir şartla.
G: Şartın neyse kabul Dertli.
D: Şu "gerçekleri örtmek için araştırma" konusunu fazla dağıtmadan açıkla da sonra "ülfet" meselesine dönelim.
G: Hayhay, istediğin zaman istediğin yere dönelim de, öncelik verdiğin konuda fazla hayret etmiş gibisin.
D: Nasıl etmem hocam, bilmek bir yana, ihtimal bile vermediğim bir şey söyledin.
G: İşte ben de buna hayret ettim; yani bunun hiç bir örneğini görmedin mi?
D: Ne gördüm, ne duydum Hocam. Hadi hemen bir örnek ver de en azından merakımın dozu düşsün.
G: Evrim teorisi.
D: Yâni bu teoriyi üretenler önemli araştırmalar sonucunda mı ürettiler?
G: Hiç şüphelen olmasın. İlk üretenler de, onları destekleyip teoriyi geçmişte ve hâlâ geliştirenler de önemli araştırmacılar.
D: Yanlış sonuçlara ulaşan çalışmalara "önemli" sıfatını nasıl yükleyebiliyoruz ?
G: Önemden kasıt, varılan ve özellikle açıklanan sonuçlar değil; araştırmalara verilen önem, harcanan zaman, kaynak ve özellikle nesilden nesile aktarılan inat.
D: Gene de burda bir terslik, anlaşılmaya direnen

bir nokta var.

G: Nedir?

D: Bilimin maksadı, gerçeklere ulaşmak, bir şekilde kapalı kalmış, açıklanamamış gerçekleri gün ışığına çıkarmak ve insanlığa mal etmek değil midir?

G: Öyle olması gerekir.

D: Öyleyse bu ters işleyişin maksadı ne?

G: Maksat şu mesajı vermek: "Benim elimde, sende olmayan teknolojik imkânlar var. Ben bunları kullanarak senin yapamayacağın bilimsel araştırmaları yapıyorum. Öyleyse senin, benim sana sunduğum bilgileri mutlak doğrular olarak kabul etmekten başka seçeneğin yok. Bunun için de kendi bildiklerini unutmak ve terketmek, bana uymak, benim gibi yaşamak, sonuçta bana tabi olmak, benim senin için uygun gördüğüm şekilde yaşamak zorundasın."

D: Yani, kısacası; gerçeklere ulaşmak için değil, kendi gerçeklerini herkese kabul ettirmek için araştırma yapıyor.

G: En azından bilimsel gerçekler diye açıklanan bilgiler için aynen öyle.

D: Öyleyse bu hal Evrim Teorisiyle sınırlı değil.

G: Batı Medeniyeti, Batı Kültürü denilen de bütünüyle bu sistematik üzerine kurulu Dertli.

D: "Bütünüyle" mi !?

G: Evet bütünüyle.

D: İnanasım, kabul edesim gelmiyor Hocam!

G: Şimdi bunun detayına girersek yol tekrar çatal olur.

D: Haklısın Hocam, başa dönelim.

G: Dönelim. Neydi başlangıç noktamız?

D: Ülfet.

G: Tamam, ülfeti araştırdığını, sonuçlar yerine sorulara ulaştığını söylemiştin.

D: Sen de bu duruma "normal" sıfatı vermiştin.

G: Normalden kastım, araştırmamanın amaçlarındaki ihtilaf değildi aslında.

D: Ya neydi?

G: Öğrenme'nin kolay ve basit bir süreç olmadığı, bir konuyu araştırmaya başlayınca başka bilinmezlerle karşılaşmanın kaçınılmazlığıydı.

D: Bu yüzden mi yeni bir şeyler öğrendikçe, öğrendiklerimize sevineceğimize bilmediklerimize hayıflanıyoruz acaba?

G: Kesinlikle öyle Dertli. Demiştik ya cehalet, bildiğiyle yetinmek noktasıdır.
D: Ama bunu bilmek de insanı "âlim" yapmıyor.
G: Ne yazık ki öyle Dertli. Yeni bir çatal açılmadan sen hele ülfet hakkında neler buldun, hele onu bir anlat.
D: Önce hafızama başvurduğum Hocam. İlk bulduğum bir güfte oldu: "Ülfet etsem yâr ile ağıyâre ne?"
G: Sonra?
D: Sonra gene bir mısra : "Ülfet belâlî şey fakat uzlet sıkıntılı"
G: Ne kadar yazık değil mi?
D: Nedir yazık olan?
G: Bu kadar güzel bir kelimenin eski şiirlerde kalmış olması.
D: Daha niceleri gibi.
G: Evet, öyle.
D: Bir de bigânelerle ülfet hakkında mısra vardı ama, çıkaramadım.
G: O, ülfet değil de ünsiyet olabilir mi?
D: Evet Hocam, haklısın; şimdi hatırladım : "Bigânelerle ünsiyet etme"
G: İşte sana iki metrûk kelime daha.
D: Hocam öyle deme, hâlâ bilen ve kullanan varsa tamamen de terkedilmiş sayılmaz, öyle değil mi?
G: Hadi öyle olsun. Dönelim ülfete; sorular var demiştin.
D: Tamam, Yahya Kemal usta ülfet için neden "belâlî" diyor?
G: Yâni "ülfet" ile "belâ", ülfet etmiyor, daha doğrusu imtizac etmiyor, öyle mi?
D: Aynen öyle hocam.
G: Peki; ülfetin anlam ve kapsamı hakkında neler var elimizde?
D: Bunu soracağımı biliyordum, hazırlıklı geldim: alışma, kaynaşma, görüşme, konuşma, ahbaplık, dostluk, huy etme.
G: Güzel. Ahbaplık ve dostluk öne alınınca merakın haklı görünüyor.
D: Ya kaynaşma, görüşme, konuşma ?
G: Bunlardaki aykırılık pek öyle belirgin değil.
D: Kaynaşma ile belâ nasıl uyuşur?
G: Şöyle : "Ben isterem belâyı çün ister belâ beni."
D: Fuzuli miydi?
G: Evet.
D: Aynı yerde dua da ediyordu galiba?
G: Evet: "Yâ Rab belâ-i aşk ile kıl âşına beni / Bir

dem belâ-yı aşkdan etme cüdâ beni" ...

D: "Az eyleme inayetini ehl-i derdden / Yâni ki çok belâlara kıl mübtelâ beni" ... Ama Hocam, burda iki kişi yok, yâni birbiriyle kaynaşan insanlar yok ki; Fuzulî baba kendisi için istiyor belâyı. Bunu duysa beni mutlaka bir güzel döverdi ama, adeta "içselleştirmiş" (!) belâyı !

G: İyi ya işte; kişi sevdiğiyle beraberdir, değil mi? Belâyı seven de belâyı sevenlerle ülfet eder ancak.

D: Yâni "Divanelerin hemdemi divane gerektir" diyorsun?

G: Öyle değil midir?

D: Hocam bu yorum sence soruya cevap oluyor mu?

G: Elbette olmuyor; maksat taşları yerlerine yerleştirmeden evvel taşları ve yerleri belirlemek, netleştirmek.

D: Peki öyle olsun. Şimdi Fuzuli'den bize ne kaldı?

G: Şu kaldı ki: belâ'nın illede korkulacak, uzak durulacak bir şey olmadığını gördük. Onu sevecek, arayacak, talep edecek yiğitler bile olmuş.

D: Peki buna göre Yahya Kemal ne diyor?

G: Burada "ülfet" ile "uzlet" arasında bir bağ olabilir mi?

D: Bağ yok, zıtlık var.

G: Zıtlık da bir bağ değil midir?

D: Haklısın. O zaman ...

G: Evet, o zaman?

D: "Uzlet" yalnızlık demek olduğuna göre ...

G: İyi gidiyorsun, devam et.

D: ... Ülfet de kalabalık anlamında kullanılmış olabilir mi?

G: Helal olsun Dertli, gene kendini aştın!

D: Ne oldu ki?

G: Daha ne olsun? Kendi soruna kendin cevap verdin.

D: Yâni tahammül edilmesi müşkül bir kalabalığın içinde bulunmak zorunda olmayı kastediyor, öyle mi?

G: Sence değil mi?

D: Niye zorunda olsun ki, kalkar gider adam.

G: Bu her zaman mümkün olamayabilir ama.

D: ...

G: Niye daldın gene?

D: Benim de başıma sık sık geliyor da ... Gerçekten bir belâ bu Hocam.

G: Şimdi affettin mi Yahya Kemal'i?

D: Estağfirullah Hocam, ne haddime. Ben sadece anlamaya çalışıyordum.

G: Böylece ülfetin belâlisini anlamış olduk. Başka türleri de var mıdır dersin?

D: Böyle sorduğuna göre vardır mutlaka.

G: Bir de kötüsü var.

D: Nasıl kötü?

G: Uzaklaşılması, uzak durulması, kaçınılması gereken ülfet.

D: Öyleyse hiç başlatmamak gerek.

G: Doğru ama, ülfeti genellikle biz başlatmayız, o kendi gelir.

D: Nasıl yâni?

G: Sözlük anlamlarının ilkinde bakalım, neydi?

D: Alışma. Yâni ülfetin kötüsü, kötü alışkanlıklar mı?

G: Bir bakıma öyle. Ama sakın tütün bahsini açma!

D: Tamam, açmam.

G: Ama herkesin bildiği, bilebileceği, farkedebileceği kötü alışkanlıkların ötesinde bir kötü ülfet var.

D: O hangisi?

G: Gaflete götüren ülfet.

D: Yâni ?

G: Yâni Kâinatla ülfet.

D: Hocam, bunu açmalısın.

G: Peki. Meselâ, şimdi gündüz, değil mi?

D: Evet.

G: Peki, niye gündüz?

D: Çünkü güneş var.

G: Peki, güneşin farkında mıyız?

D: ???

G: Değiliz; çünkü güneş her gün yeniden doğuyor. Güneşle o kadar koyu bir ülfetimiz var ki, o kadar uzun zamandır görevini aksatmadan yapıyor ki, biz onu artık farketmez olmuşuz, öyle değil mi?

D: Kesinlikle öyle.

G: Peki, biraz güneş hakkında düşünmeye çalışalım.

D: Sonu gelmez bir düşünce zinciri...

G: Hele bir başla.

D: Güneş olmasa hayat olmaz Hocam.

G: Kesin doğru.

D: Su da öyle değil mi?

G: Dur, dağıtma! Önce güneş.

D: Daha ne deyim hocam, dünya üzerindeki biyolojik hayatın en vazgeçilmez kaynaklarından biri.

G: Peki, "güneş doğdu" diye özetleyiverdiğimiz gök olayının ihtişamının farkında mıyız? Bunun

fizik, matematik, kimyasal ve görsel ihtişamı demek istiyorum.

D: Biliyoruz belki ama, her zaman farkındayız demek bir hayli zor.

G: İşte bu farkında olmayışın sebebi ülfet, Dertli.

D: Gaflete götüren ülfet!

G: Ülfetin bizi götürdüğü böyle bir gaflet acaba nereye götürür ?

D: Aman Hocam dur! devam etme. İçim bir tuhaf oldu.

G: Açıkla.

D: Hocam kâinatta olup biten herşey muhteşem. Sadece uzayda, yâni makro düzeyde değil, mikro düzeyde, atomlar, moleküller, hücreler dünyasında da. Ama biz gözümüzün önündeki bu kitabı açıp okumak, hayranlığımızı, hayretimizi geliştirmek, artırmak; idrakimizi aşan olağanüstü güzelliklerin farkına varıp da her şeyi var eden, hayat veren, şaşmaz kurullarla emrine tabi tutan yüce Mevlâmıza daha iyi kulluk etmenin yollarını, yöntemlerini öğrenmeye çalışmak yerine o koca kitabı görmezden geliyor, adeta ona gözlerimizi ve zihnimizi kapatıyoruz.

G: Ama biliyoruz ya, yetmez mi?

D: Ne biliyoruz ki?

G: Meselâ demin "su" demiştin. Bir su molekülünün iki atom hidrojen ile bir atom oksijenden oluştuğunu biliyoruz meselâ.

D: Bunun bilmek neye yarar ki? Biri yanıcı diğeri yakıcı iki temel element. Öyle ki oksijen olmadan kimyasal anlamda yanma mümkün değil. Öyle ki insanoğlunun birbirini yok etmek için geliştirdiği bilinen en etkili bombanın adı hidrojen bombası. Tabii, bilinen açıklanan kadarıyla. O kadar dehşetli bir yakıcı madde ki, hâlâ zabt-u rabt altına alınıp günlük ihtiyaçlar için enerji kaynağı olarak kullanılır hale getirilemedi. Mesele aslı ateş bu iki maddeyi birbiriyle bağdaştırıp hem ateşi söndüren, hem de her türlü biyolojik hayata hem kaynak hem de ortam olan bir madde yaratan ilâhi ilmin, sanatın ve kudretin farkında olmak.

G: Yüce Rabbimiz bizi farkında olanlara katsın, gafillerden etmesin inşallah.

D: Amin; binlerce, milyonlarca kere âmin Hocam.

Bahri Akçoral

Hanımeli

Sıcaktı.Yollar erimişti
Ekvatora en yakın sokağıydı girdiğim şehrin
Ama yanlıştı
Bir hanımeli kokusu cümbüşü karşıladı ilkin
Sıcak ekmek kokusu gibi
Sarhoş edici baştan çıkarıcı
Serin bir sabahı hanımeli kokusuyla yaşamak
Yanlışlıkla girilmiş sokakları vazgeçilmez kılan
Harita kadar pusula kadar kesin bilgi kaynağı
Eğer anlayabilirsen ve tanımlayabilirsen kokuları
Koridor başlarında veya sıkıntılı toplantılarda
Kalabalıklar içinde yalnızlığına kahkahalar atabilirken
Kokular bir hüznü taşıyorsa bilmediğin ve tanımadığın
Yeni bir umut olabilir, bırakma kendini
Kuşatmasın elinle tutabildiklerin
Kokular bilinmez gerçekleri öğretebilir sana
Kokular elinden tutup gökkuşağının altından geçirebilir
Hanımeli kokularında hiç bilmediğin hüznüleri yaşayabilir
Her şeyi yerli yerine oturtan yanlışlıkları savunabilirsin
Eğer mendiline bir damlacık parfüm dökülmüşse
Hanımeli kokularının hüznünü unutabilirsin

Atilla Gagavuz

Hiç Kimse Mükemmel Değildir

Ama olmaya çalışmalıdır.

Hiç kimsenin mükemmel olmadığı gerçeğinin üzerine kendi yetersizliklerimizi kabullenme önermesini getirirsek bu rasyonel olmaz. Doğadaki mükemmelleşme çabasını evrim şeklinde tanımladığımızı varsayalım. Biyolojik evrim fikri bizi düşünsel ve davranışsal mükemmellik arayışına götürmelidir. “Beni olduğum gibi kabul etmelisin, beni değiştirmeye çalışman kişilik haklarına saldırı anlamına gelir” cümlesinde hataların, yanlışlıkların, eksikliklerin örtbas edilme çabasının yanı sıra karşıdakine zorla dayatma amacı da saklıdır. Mevcudu koruma saplantısının yol açtığı bu tutuculuk direnci aslında yaşama karşı bir duruştur. Çünkü değişmek; hem mükemmelliğin arayışı hem yaşamın ana kurallarından biridir. “Bir nehirde iki defa yıkanılmaz.”

“Gel! Gel! Ne olursan ol yine gel! İster kafir, ister mecusi, ister putperest ol! Yine gel !” diyen Mevlana’nın bu çağrısını “Ne olursan ol, değiş öyle gel veya değişmek üzere bana gel” şeklinde anlamak gerekir. Putperest, Mecusi veya kafir olarak kalacaksa Mevlana’nın yanına gelmesine gerek kalmazdı ve bu çağrının bir anlamı da olmazdı. Değişim bireysel anlamda mükemmelliğin arayışıdır. Uygarlıklar bu temel kuralın üzerinde yükselmiştir. Sanatta, bilimde, kültürde eğer hatalar olduğu gibi kabul edilseydi hiçbir ilerleme ve gelişme sağlanamazdı. İnsanlık ilkel klan hayatına devam eder giderdi.

Mükemmel aramak; bir boyutuyla hatalı olanları atmak diğer boyutuyla eksik kısımları tamamlamaktır. Rodin; nasıl o mükemmel heykelleri yaptığını soranlara; “Taşın fazlalıklarını atıyorum, geriye heykeller kalıyor” cevabını vermişti. Heykelde, resimde, şiirde, özellikle bilimde mükemmel aramak, hatalardan kurtulmak, eksikleri tamamlamak gelişimin temel dürtüsü ise, bu niçin en büyük sanat eseri ve bilim harikası olan insan için geçerli olmasın? İnsanın davranışsal ve düşünsel mükemmel araması da bir diğer anlamıyla bilimin, kültürün ve sanatın gelişimi anlamına gelmez mi?

Cenap Şehabettin’in “Başarı en etkili leke ilacıdır” özdeyişinde özetlenen düşünce aslında mükemmel aramak çaba ve çilesi içinde olmayanların geliştirdiği bir savunma düzeneği. Herhangi bir konuda, herhangi bir şekilde –genellikle tesadüfen- benzerlerinden farklı bir konuma geçenlerin her türlü hata ve eksikliklerinin üzerinin örtülmesinin mantıklı bir gerekçesi olmamalı. Başarı, çirkinlikleri örten bir şal değil, güzelde mükemmel aramanın bir ödülü olmalı.

Kutsal Kitaplardan İncil’de şöyle bir hikaye anlatılır:

“Günah işlemiş bir kadın toplanan kalabalık tarafından taşlanarak öldürülecektir. Hazreti İsa; “İlk taş içinizden günahı olmayan atsın der. Kalabalık hiçbir taş atmadan dağılmıştır.” Bunu; herkesin günah işleme hakkının olduğu, hataların hiç de önemli olmadığı, herkesin bir şekilde hata içinde olduğu şeklinde anlamak Hazreti İsa’ya karşı haksızlık olur. O zaman Hazreti İsa’nın çabası neydi?

Hataları hoş görmek eğilimi, “beni yargılamaya hakkın yok” cümlesinin arkasına sığınarak her türlü hatasını değiştirmeden dayatma saplantısı, “canım kiri varsa sabunu da var” züğürt tesellisini yaşam felsefesi haline getirme çarpıklığı hep mükemmel arama çabası ve çilesinden kaçma düşüncesidir.

Mükemmellik ise bir alanda iyi olmakla ulaşılabilecek bir hedef değildir. Elektrik, hidrolik, motor, kaporta, enerji v.s. unsurlarından yalnızca biri noksan kalsa aracımız trafiğe çıkamaz. İşe yaramaz. Zaten başarıyı değerlendirirken bu ayırım yapılmaktadır. “Van Gogh, resim dalında mükemmel arayan bir sanatçıydı. Ama kendi kulağını kesecek kadar çılgındı. Davranış bozukluğu içindeydi.” Cümlesi doğru bir tanımlama, “O kadar iyi bir ressam idi ki kulağını kesmesi, çılgın olması hiç önemli değildi” cümlesi, kendi başarısızlıklarını, hatalarını, kusurlarını, noksanlıklarını örtbas etme çabasıdır.

Bütün bunlar, “bir baş ol da ne baş olursan ol” diyerek yola çıkanların, “bir konuda başarılı ol da hangi konu olursa olsun” noktasına düşmesidir. Düştüğü yerde kalsaydı kabul edilebilir bir şey olurdu. Ama düşünüş asla bulunduğu yerde kalmayacak bir sürecin başlangıcı olduğu için bu kadar korkutucu ve ürkütücü. Hep sonrası gelmek zorundaydı. Nitekim öyle oldu. “Başarılı ol da nasıl olursa olsun” sonra “başarılı olmak için her yol mübahır” sonra “başarılı olduktan sonra her şey unutulup gidecektir” sonra “başarılı olmak fark yaratmaktır” sonra “başarılı olmak aynı zamanda farkındalık yaratmaktır” sonra “başarılı olmak gündemde kalmayı bilmektir” sonra... Bu gidiş eksi sonsuz.

Kralın soytarısı olmayı kral olmak zannedenler tükendikleri gün içinde buldukları düzeneğe sövmeye başlayacaktır. Ama iş işten çoktan geçmiş olacak. Bütün olup bitenin en kötü en umarsız en acımasız tarafı kralın soytarısı olabilmek için yüz binlerin sırada bekliyor oluşlarıdır.

Atilla Gagavuz

N e d a m e t

*Ey gönül gel artık davadan vazgeç
Nafile kavganın sonu hezimet
Bir gün diyeceksin artık vakit geç
Bunun sonu büyük günde melâmet*

*Zayıfsın narinsin tez kırılırsın
Gücünün üstüne tamahın hırsın
Bırakma hasmını boynunu kırsın
Pes etmek tek çaren anla nihayet*

*Ateş olsan cirmin kadar yer yanmaz
Su olsan en küçük karınca kanmaz
Var mı senin gibi aymaz utanmaz
Kimedir kimdendir bunca şikâyet*

*Evvelin topraktır âhırın toprak
Sulara kapılmış bir kuru yaprak
Böyle başı bozuk batıp çıkarak
Acaba nereye varır akıbet*

*Hayra ulaşılmaz öfkeyle kinle
Kârın varsa verdin kendi elinle
Ey gönül feryadı bırak da dinle
Sükûttan ileri yokmuş marifet*

B. Nuri Demircan

M. Cahid Hocaoğlu

Mahzun Şövalye (2)

ORTAM

Rönesans

Cervantes, İstanbul'un fethinden yaklaşık bir asır sonra doğmuş. Bazı yetkili fikir adamları bu 16.ncı yüzyılı "Rönesans'ın Ferdâsı" olarak nitelemiş olsalar da, Cervantes'in yaşadığı çağın ve ortamın, günlük hayat bakımından diğer Avrupa ülkelerinin ne yüz, ne de iki yüz yıl öncesiyle pek bir farkı yoktur. Bu yüzyılda da Avrupa, karanlık tarihinin belki de en karanlık yıllarını yaşamaktadır.

Avrupa'nın Ortaçağı, o çağı yaşayanların soylarından gelenlerin tesbitlerine göre karanlık bir dönemdir. Sokaklar hem insanların hem de her türlü atık suyun akması içindir. Pislikten veba salgınları baş göstermekte, kedi-köpek büyüklüğünde fareler her yerde, yalnız sokaklarda değil, evlerin, konakların, hatta sarayların içinde de cirit atmaktadır. En büyük, en zengin, en şatafatlı kral saraylarında bile tuvalet kavramı yoktur; özel kaplar kullanılmaktadır bu ihtiyaç için ve uşaklar tarafından sokaklara boşaltılmaktadır. Soylular bu yüzden yüksek topuklu ayakkabılar ve dar paçalı pantolonlar giymektedir. Ancak Ortaçağı anlatan Avrupa tarihçileri bu karanlığı bütün Avrupa için anlatmakta, bu gün İspanya adıyla bilinen o çağların İberya'sında durumun hiç de böyle karanlık olmadığından pek de söz etmemektedirler.

Tarih anlayışı kendine soylu, övünülecek bir geçmiş aramak, bulamayınca icad etmekten ibaret Avrupa tarihçisine göre Ortaçağ, Konstantinopolis'in İslambol'a dönüşmesiyle kapanmıştır. Bunun üzerine Bizans'ın (isimleri, kimlikleri ve kariyerleri pek de bilinmeyen) sanat ve bilim adamları, o zamana kadar kendilerini kim ve niye tutmuşsa, Avrupa'ya, daha çok da nedense İtalya şehirlerine kaçmışlar veya geçmişler veya göçmüşler de, sahip oldukları yüksek insanlık değerlerini ortaya dökmüşler de, böylece yeniden doğuş, yâni Rönesans başlamıştır. Bu isim yüzyıllar sonra, tâ 1830'larda icad edilmiş olsa da, bizdeki resmî tarihler de bunu böyle anlatmaktadır.

Gerçekte, zenginler ve asılzâdeler için belki bir şeyler

olmuştur ama; halkın, sâde vatandaşın, sıradan insanların; Avrupa'yı, Avrupa ne demek bütün insanlığı aydınlatan bu büyük gelişmeden pek de haberi olmamıştır. Nasıl olsun ki, onlar adam, hatta insan sayılması bile doğru olmayan bir cahil sürüsü değil mi zâten? Bu yalan-yanlış tarihin hem üreticisi hem de gönüllü dağıtıcısı olan üst düzeyde olup biten ise anlatılanlardan bir hayli farklıdır: uygulanan sömürü sisteminin doğal sonucu ve coğrafi keşiflerle gelişen uzak toprakları, özellikle deniz aşırı kıtaları yağmalama sürecinin ürünü olarak derebeyleri aşırı zenginleşmiş, biri birine üstünlüklerini sanat alanında da kanıtlayarak mücadelesine girişmiştir o dönemde. Bu maksatla devlet eliyle uygulanan çapulculukla kazanılan ve fakir fukara'ya koklatılmadan sanata harcanan servetler işte o hâlâ ağzı açık seyredilen sanat eserlerinin doğmasına yol açmıştır. İtalya'da veya başka yerlerde, özellikle resim alanında, kalite olarak Rönesans döneminden hiç de aşağı olmayan sanat eserleri ortaya konmuş olsa da, bu üstünlük kanıtlayarak yarışının başladığı yer ve zamandır yeniden doğuş diye yutturulmaya çalışılan. Hıristiyanlığın öldürüp yok ettiği paganizm'in, yâni putperestliğin bu sanat eserleriyle yeniden doğuş masalıdır koro halinde ayakta alkışlanan. Nitekim bu anlı şanlı ba's-ü ba'del mevt'e bir de dinsel (!) kardeş, Reform adıyla eşlik edecektir.

Cervantes ve Don Kişot'un vatani İspanya'nın ise Rönesans ve sonrasında Avrupa'da bilim alanında görülen gelişmelerde pek de sözü edilmeyen bir rolü vardır. Bu rol sebebiyle İspanya, diğer Avrupa ülkelerine göre farklı bir konuma, diğer Avrupa ülkelerinde olmayan bir özelliğe sahiptir: Rönesans'tan çok önce, Avrupa karanlıklar içindeyken, çok büyük bir medeniyet, ama gerçek anlamda bir medeniyet geçmiştir bu topraklardan. Batı'da hâlâ da var olmayan, belki de var olmayacak seviyede bir medeniyet.

Bir ülkeden medeniyetin geçmiş olması ne demektir? O medeniyet'in tohumları bu topraklara çok uzaklardan, tâ Ortadoğu'dan gelmiş, burada serpilmiş, gelişmiş ve şer güçler tarafından burada yok edilmiş, eserleri yağmalanmış, izleri yakılmış ve gömülmüştür.

Bu toprağın insanları insan gibi yaşamayı Endülüs'ten öğrenmiştir. İnsanı insan olarak görüp kabul eden, kardeş olarak kucaklayıp bağrına basan, sonra da el ele verip;

kulu kula kul eden vahşete, sömürülmeye, ezilmeye, horlanmaya, fakirliğe, pisliğe; kısacası karanlığa karşı canla başla savaşı ve çalışıp üreterek var olmayı, birlik ve beraberlik içinde mutluluk ve refah içinde bir geleceğe doğru huzurla ve hızla yol almayı başaran bu medeniyetten Avrupa'nın tamamının haberi vardır. Ama Avrupa, Endülüs'ten bilimi gasp ederken irfandan ve bu medeniyeti var eden ahlâktan nasiplenememiş, çünkü nasiplenmeyi reddetmiştir.

Bilgi ve teknolojinin kağıt, pamuk, barut, çelik, cam, porselen gibi ana maddeleri de; pusula, usturlap, teleskop, mikroskop gibi alet-edevatı da; sulu tarım, dokumacılık, inşaat, mekanik gibi sanatları da, matematik, kimya, tıp, eczacılık, metalurji, astronomi gibi bilimlerini de Avrupa, Endülüs başta olmak üzere Doğu'dan öğrenmiştir. Batı kültürünün asla anlamadığı, kabul etmediği, görmezden geldiği; bütün bunlara rağmen asırlara sığmayan bir kin ve inatla ve bütün gücüyle her fırsatta ezmeye, yok etmeye çalıştığı Doğu'dan. Akıl hastalarını içindeki cini çıkarmak için döverek öldüren, cadı suçlamasıyla insanları diri diri yakan anlayış, ilaçla tedaviyi de, cerrahi tedaviyi de, anesteziyi de Endülüs'ten öğrenmiştir. Derme çatma teknelerle ancak kıyı boyu denize çıkabilenler, Akdeniz'den öte deniz bilmeyenler, açık denizlere çıkabilecek nitelikte gemi yapmayı da, bilinmeyen mesafelere ulaşmayı sağlayan denizcilik bilimlerini de aynı kaynaktan öğrenmiştir.

Kısacası genelde İslâm, özelde Endülüs, bu gün Batı'nın bilim ve teknoloji adına elinde bulundurduğu ne varsa hepsinin temellerinin kaynağıdır. Peki, bunda bir kötülük var mı? Hayır yok; bilim ve sanat insanlığın ortak malıdır, öyle olmalıdır. Kötülük şuradadır: Batı bu gerçeği tarih boyunca inkâr etmiştir, hâlâ da etmektedir. Bu inkâr da belki önemsenmeyebilir. Asıl kötülük bu inkârın sebeplerindedir. İnkâr etmek zorundadır, çünkü inkâr onun kültürünün temel unsurudur. İnkâr etmek zorundadır, çünkü gasp ettiği bilimin temellerini aldığı kaynağı yok etmiştir, adeta tarihten silmiştir. İnkâr etmek zorundadır, çünkü tarih boyunca sıkı sıkıya koruyup kendisiyle bütünleştirdiği çapulculuk, yağmacılık ve zulüm ahlâkını sürdürdürebilmesi bu inkâra bağlıdır.

İnkâr, bu kültürün temel unsurudur, adeta DNA'sıdır. Verdiği sözleri, vaadleri bile inkâr etmek asırdır onlar için. Bir şehri kuşatınca hep aynı sözü verirler: "Teslim olursanız hiçbirinize, hiçbir şeyinize dokunulmayacak, zarar verilmeyecek; çıkıp istediğiniz yere serbestçe gidebileceksiniz." Haçlı Seferleri boyunca hep tekrarlanan

bir sahnedir bu. Sonra şehre girip taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakmazlar. Antakya'da da, Urfa'da da, Kudüs'te de böyle yapılmıştır. Sonra da, kendilerini buralara gönderenlere şu mealde mektuplar yazılmıştır: "Kudüs alındıktan sonra sokaklarda akan insan kanı atlarımızın dizlerine kadar yükseldi."

İnsanlık tarihi bir bakıma; hak ve hakikati bilen, tâbi olan ve koruyan, en azından sahip olmaya çalışanlarla; karşı çıkanlar, daima yıkmaya, yok etmeye, olmazsa örtmeye ve inkâr etmeye çalışanlar arasındaki kavganın tarihidir. Karşı çıkanların ifade ve eylemleri zamana ve mekâna göre farklar gösterse de maksatları ve dayanakları tekti: gerçeğe, yâni hak ve hakikate uymak işlerine gelmiyordu. O sebeple bilmek bile istemiyorlardı.

Bundan 2000 yıl önce, Ortadoğu'yu işgal altından tutan Roma'luların Yahudilerle bir sıkıntısı yoktu. Yahudiler her zamanki gibi sisteme entegre olmuş, işgalci Roma'luların işlerine karışmadan kendi tezgâhlarını çalıştırıyorlardı. Nasâra şehrinden bir marangoz çıkıp onlara yollarının yanlış olduğunu söylemeye başlayınca, el birliğiyle bu kişinin "rejim düşmanı" olduğuna Roma'luları inandırdılar. Delilleri de hazırды: o kişinin etrafında hızla büyüyen bir topluluk vardı. Bu, sömürgeci Roma yönetiminin hoş görmesi mümkün olmayan bir durumdu ve giderildi.

Görünüşte giderilen bu isyan, derinlerde varlığını sürdürdü, geliştirdi ve 350 yıl sonra Pagan Roma'yı yıktı. Ama bu uzun direniş kendisine de çok zarar vermişti. Asıl gayesinden, varlık sebebinden uzaklaştırmış, varlığını sürdürdürebilmek için kazandığı güç, büyüyen kendisini güdümüne almıştı. Zamanla Avrupa'nın binlerce yıllık Senyör – Vassal ikilisinden ibaret toplum yapısına yeni bir unsur, "Ruhban Sınıfı" eklendi. Yüce Yaratan'la kulları arasında kendisine aracılık rolü biçen bu sınıf zamanla kurumlaştı ve kendisini toplum hayatının vazgeçilmez bir unsuruna dönüştürdü. O zamandan bu yana varlığını; kendini, ama yalnız kendi varlığını koruma ve geliştirme sebebine adanmış bir kurum olarak hegemonyasını sürdürmektedir.

Bu, kötülüğün kaynağına teslim olmak demektir. İnsanoğlu'nun 'apaçık düşmanı'nın ahlâkıyla ahlâklandıktan sonra, onun mahvına sebep olan kibir belâsıyla kendini sakatladıktan sonra, elinden hayra ait bir iş çıkmadığı gibi her yaptığının şer olmasının da önünde bir engel kalmamış oluyordu. Kendi doğrularına aykırı her şeyi kaynağında kurutmak, sorular soranları, itaatsizlik

edenleri, “dünya yuvarlaktır” diyenleri yakarak öldürmek gibi yaptırımları uygulamak için de. Kendi Peygamberini, onunla da yetinmeyip annesini de ilâhlaştıran bu zihniyet, hak ve hakikatle başlangıçtaki ilgisini, bağıını zaten çoktan koparmıştı.

Dış görünüşüyle yalnız ilâhi konularla ilgilenen, meşgul olan, dünyaya ait her hangi bir maksadı ve beklentisi olmadığına etrafındakileri inandıran, üstelik bütün fertleriyle çok mütevazı, adeta fakir bir hayat yaşayan insanlardan oluşan bu kurum, gerçekte Avrupa'nın hem her devirde en zengin kurumu, hem de tek ve mutlak hâkimiydi. En küçük derebeyinden en büyük kralına kadar Avrupa'nın bütün saraylarında bu kurumun elemanları bulunurdu. Geçimleri en lüks seviyeden senyöre ait olmakla beraber görevlerini kendi kurumlarının yönetiminden aldıkları emir ve talimatlara göre yaparlardı.

Yerel yönetimlerin bu kuruma bağlılığının sebebi ise dindarlık falan değil çıkar ilişkileri ve korkuydu. Kurumun talimatlarına uymamak, onaylamadığı işler yapmak, o işi yapanın sonu demektir. Kurallara ve talimatlara uymayanlar ya saray içi entrikalarla, olmazsa bir başka yerel yönetim kendisine musallat edilerek bertaraf edilirdi. Tarih bu döngünün sayısız örneğiyle doludur. İmparatorlar, affedilmek için Papa'nın dağ başındaki sarayının önünde, ailesiyle beraber, karda kışta günlerce beklemek zorunda kalmıştır.

Reconquista

İşte, Endülüs Medeniyetini yok eden, feodal yönetim sistemiyle sözü edilen kurumun gayri meşru ilişkisinden doğmuş bir şer güçtür. Bu inkâr cephesi, Avrupa'yı kendi içinde kemiren, evrensel insanlık değerlerine ulaşmasına bir türlü izin vermeyen, kendi dışına da tarih boyunca, daima ve hâlen kötülük, kan ve yıkım saçan bu iki şer gücün bileşkesidir. Nitekim İspanya'da bu soykırım uygulanırken bu inkâr cephesi, ardı arkası kesilmeyen şer ve zulüm dalgaları halinde Ortadoğu'ya da Haçlı Seferleri denilen hayâsız akınları düzenliyor, organize ediyor, yönlendiriyordu. Bu bakımdan, “İspanya'nın tekrar Hıristiyanlaştırılması” anlamına gelen “Reconquista” da aslında bir Haçlı Seferidir.

Sonraki yüzyıllarda bilim alanında sağlanan bazı gelişmelerin Rönesans denilen hayâlî döneme dayandırılması, çok büyük bir insanlık ayıbının,

“Reconquista” denilen tarihin bu en büyük soykırımının örtbas edilmesine de hizmet etmektedir. “Yeniden Fetih” anlamına gelen bu terim, İber yarımadasındaki Müslüman varlığına son verilmesi maksadıyla yürütülen soykırım için kullanılmaktadır.

“Reconquista”, çok boyutlu ve çok katmanlı bir yalandır, belki de tarihin en büyük yalanlarından biridir.

Bu gün İspanya ismiyle anılan ülke şu tarihi dönemlerden geçmiştir:

- İberya'nın bilinen en eski halkı kuzeyden gelen Vizigotlar'dır. Romalılar İberya'yı işgal edip İmparatorluklarına kattıklarında, bu topraklarda yaşayan insanlar onlar için sadece “barbar”lardı. Çünkü Romalılar kendilerinden olmayan bütün kavimler için bu sıfatı kullanıyordu. Ama bu coğrafyada yaşayanlar Roma'ya göre gerçekten “vahşi” anlamında barbar bir hayat yaşıyorlardı.

- Roma İberya'ya ne getirdi? Bu gün hâlâ devam etmekte olan arkeolojik kazılarda bulunabilen en eski kalıntılar Roma devrine aittir. Bu da Roma tarihi açısından bakıldığında olağandır, İberya'ya özgü bir durum değildir. Romalılar her gittikleri yere kaleler, kuleler ve kışlalar gibi askeri, tiyatro ve hipodrom gibi kültürel, su kemerleri ve yollar gibi sosyal yapılar yapmıştır. Tabii, yerli halkın emek gücünü bedava kullanarak. Tabii, bu gittikleri ve işgal ettikleri topraklara değer katmak, buralarda yaşayanlara hizmet etmek, onlara daha iyi bir hayat sağlamak gibi insanî amaçlara değil, tam tersine buraların Romalılara ait olduğunu gösterme amacına hizmet ediyordu. İnsanlar mı? Onlar, varlık sebepleri Roma'ya hizmet etmekten ibaret barbarlardı sadece.

Ama bu insanların bu görevlerini gereğince yapabilmeleri için Roma'yı bir üst kültür olarak görüp ona tabi olmaya, bunun için de nasıl iyi bir Roma kölesi olabileceğini bilmesi, öğrenmesi gerekiyordu. Çünkü hayatta kalabilmesi buna bağlıydı. Bunun da ilk şartı, Roma'nın resmî dili olan Latinceyi öğrenmesi, bu arada kendi dili her neyse, atalarından kendine kalan her türlü kültür değeriyle beraber unutulmasıydı.

- Yaklaşık dört-beş yüz yıl süren Roma İmparatorluğu döneminde İberya defalarca işgal edildi. Bunların en önemlisi güneyden gelen Kartacalılar olmakla beraber, kuzeyli Vizigotlar ve Vandallar da İberya'yı defalarca

Roma'dan kopardı.

- Roma İmparatorluğunun egemen olduğu dönem boyunca İberya'da yaşayanlar için "İspanyol" veya bu yarımada yaşayanların tamamını kapsayan başka bir isim kullanılmadı.

- İberya'da M.S. 4.üncü yüzyılda çöküş sürecine giren Roma'dan geriye kalan, birkaç derebeylikti. Bunların arasında millî birlik bir yana, Latince hariç dil birliği bile yoktu.

- Roma İmparatorluğu tarih sahnesinden çekildikten sonra da İberya'da siyasi bir birlik oluşmadı. Derebeylikler kendi bölgelerinin adıyla, Navara, Aragon, Kastilya gibi isimlerle anılıyordu.

- 8.nci yüzyılda ne İspanya diye bir devlet ne de İspanyol adı taşıyan bir millet olmadığından, bir İspanya işgalinden söz etmek mümkün değildir. Sadece Roma'luların bu topraklar için kullandığı ve o yıllarda pek de kullanılmayan 'Hispana' adı vardı. Zaten bu isim, içinde yaşayan halka değil, toprağa aitti. Bu topraklarda yaşayanların da kendilerine böyle bir isim verme, kendilerini böyle tanıtmaya ne ihtiyaçları ne de niyetleri vardı. Onlar mensubu oldukları bölgenin ve derebeyliğinin adıyla anılmayı tercih ederlerdi; Katalan, Kastilyan, Leon, Kordovan, Aragon... gibi.

Sonuç olarak "İspanya'nın İspanyollar tarafından geri alınması" ifadesi, tarihi gerçeklere bütünüyle aykırıdır.

İberya'yı Müslümanlar İspanyollardan almış da, Reconquista ile İspanyollar tarafından geri alınmış gibi gösterilmesi, Endülüs'ün ömrü bakımından da inandırıcılıktan uzaktır. Kaldı ki, Reconquista hareketinin başlatıldığı dönemde İberya bir "işgal" altında da değildir. İberya halkı, kendi özgür iradeleriyle, bilerek, isteyerek ve tercih ederek kitleler halinde Müslüman olmuştur. Osmanlı'dan bile uzun, 800 yıla yakın bir süreyi kapsayan bir tarih dönemini geçici bir işgal dönemi göstermeye çalışmak da inkâr kültürünün bir başka yansıması, bir gün gerçeğin anlaşılabilceğinden de korkmadan oluşturulmuş bir hayâsız yalandır.

Öteki

Avrupa'yı karartan, yalnız sokakların, şehirlerin, hattâ

insanların kırı ve pıslığı değildir aslında; bu pislik, asıl pıslığın dışarıya, günlük hayata yansımadır sadece. Asıl pislik, karanlığın asıl sebebi; işte o kendinden olmayanı en katı, en keskin itiş kakışlarla ötekileyen insanlık anlayışıdır. Ben soyluyum, sıradan insan ötekidir; ben zenginim, fakir ötekidir; ben İsevî'yim, bu dinden olmayan ötekidir, ben beyaz'ım, teni beyaz olmayanlar ötekidir... Sadece arkasını dönmek, görmemek, önemsememek değildir bu ötekileme. Yaşama hakkı dâhil hiç bir hakka lâıyk görmeyen, eğer elinde bir değer varsa vurup almaktan başka bir anlamı olmayan bir öteki anlayışıdır söz konusu olan. Her soylu da kendine göre diğerlerinden daha yüksek soylu olduğu için soylular da biri birine göre ötekidir. En muhkem şatolarda yaşayan, en donanımlı kadrolarla korunanlar dâhil hiç kimse, en yakın komşusundan bile emin değildir. Hayat herkes için, başta can güvenliği, güvenliğin hiç bir türlü süünün var olmadığı ve olamayacağı bir vahşettir.

Endülüs Medeniyetini kuranlar, Avrupalılara benzemiyorlardı. Yöneticileriyle yönetilenler arasında aşılmaz duvarlar, engeller, uçurumlar yoktu. İnsanlar yöneticilerin malı değildi. Yöneticilikte soy, dil, din, servet gibi ölçekler yoktu; sadece liyakate bakılıyordu. Sahip olduğu bilim ve teknoloji dahil, her türlü maddi ve manevi değeri yalnız kardeşi, komşusu, sevdikleriyle değil, tanıdık tanımadık herkesle paylaşan, kendisine bir zararı dokunmadığı sürece hiçbir ayırım gözetmeden herkesi kucaklayan bir insanlık anlayışıydı bu medeniyetin özü.

Avrupa'nın bütün şehirleri nehir kıyılarına kurulur, bütün su ihtiyacını nehirden elle taşıyarak sağlarken ve büyüyorsa hep nehir boyunca büyürken, Endülüs bir su medeniyetiydi. Her yerleşim birimi temiz ve atık su için ayrı şebekelere sahipti. Avlusunda havuzu ve fiskiyesi olmayan konak, sokağında çeşmesi olmayan ev yok gibiydi. Kanallar, su kemerleri, bentler yapılmış; hem günlük ihtiyaçlar, hem de tarım için gerekli su her tarafa bol bol dağıtılmıştı. Bu insanlar hem çalışkan, hem temizdi. Günde en az beş defa ellerini, kollarını, yüzlerini ve ayaklarını yıkıyor, en az haftada bir gün yıkıyor, temizlenmeden sofraya oturmuyorlardı.

Avrupa'nın Londra, Paris, Viyana, Roma gibi belli başlı başşehirlerinden 700 yıl önce Endülüs'te sokak aydınlatması vardı. Çarşı pazarda hareket, ticarete canlılık vardı. Herkes kendi alanında var gücüyle üretiyor, kimse hazır yiyiciliğin hiçbir türlü süüne tenezzül etmiyordu. Şehirlere ve şehirler arası yollara güvenlik gelmişti. Silah kuşanmadan, yanına silahlı adam almadan seyahat edilebiliyor, en ıssız bölgelerde bile eşkıya korkusu

olmadan yaşanabiliyordu. Yönetim ağır vergilerle halka eza etmiyor, toplumsal giderlere katılmak için kimse gücünün üstünde zorlanmıyordu. Zaten vergiler de yöneticilerin kasalarına akıyor, hep ve daima toplumun genel ve ortak ihtiyaçları için kullanılıyordu.

Bütün bu medeniyet göstergeleri ve daha niceleri İberya'da yaşayanları iki farklı yönde etkiledi: Öteden beri senyörlerin malı konumunda yaşamış olan geniş halk kitlelerini önce hayretle karışık yoğun bir hayranlık duygusu kapladı. Sonra bu hayranlık kitleler halinde hızlı bir katılıma dönüştü; her hangi bir baskı ve zorlama olmaksızın, tam anlamıyla gönüllü ve isteyerek katılım. Oysa Endülüs'de ne halk ne de yönetim, insanların dinlerine karışmıyor, hattâ bakmıyor, din ve inanç bakımından ayrı tutmuyor, ayrı davranmıyordu. Öyle ki, çok geçmeden Endülüs'te ırk, soy, etnik köken, asalet gibi ayrımlar kalmadı. Hangi soydan, hangi kavimden, hangi coğrafyadan gelmiş olursa olsun herkes kardeş, herkes aynı kültür potasında erimiş Endülüs'lü oldu, öyle görüldü, öyle sayıldı, öyle muamele gördü. Bu sebeple Reconquista sürecinde kıyıma uğrayan insanların hepsi Ortadoğu ve Kuzey Afrika kökenli değildi; belki de büyük çoğunluğu soy bakımından bu toprakların insanlarıydı. Ne yazık ki bu durumu sayılarla ifade etmek mümkün değil. Çünkü Reconquista yalnız insanları değil, resmî kayıtlarıyla beraber koskoca bir medeniyeti yok etmiştir.

Senyörler ise bu gelişmelerden asla memnun ve mutlu olamadılar. Bu yeni gelenler zararlı insanlardı. Önce zavallı senyörlerin topraklarını, mallarını ellerinden almışlar, sonra da gene mal hükmünde olan insanlarını kandırıp yoldan çıkarmışlar, efendilerine isyana zorlamışlardı. Ne demekti "mülkiyet hakkı"? Güç kralda olduğuna göre hak da krala aitti. Kendi sınırları içinde, yâni başka kralların sınırlarına kadar her şey ve herkes kralın malıydı. Meselâ ormanda tavşan avlayan çocuk kralın hayvanını öldürmüş olurdu ve bu ağır suçun cezasını ancak hayatıyla ödeyebilirdi. Toprak nasıl senyörden başkasının malı olabilirdi. Cahil köylüler nasıl, toprak, ev, bark, hayvan sahibi olabilirdi? Böyle bir hakka sahip olmaya alışmış insanlar sonra nasıl senyörlerine bağlı, sadık, itaatli olabilirdi?

Demek ki bu "öteki" ler kötüydü, zararlıydı, yok edilmeleri gerekiyordu.

Kendini kul ile Rabbi arasında aracı olarak gören ve gösteren kurumun rahatsızlığı ise Senyörler'den çok daha fazlaydı. Hem varlığı hem de geleceği tehdit

altındaydı bu kurumun. Endülüs halkının tamamı dindardı, ama toplum içinde bir ruhban sınıfı yoktu; insanların ihtiyaç duyacakları her bilim dalı gibi, din bilgilerini de bilmeyenlere öğretmekle görevli olanlar vardı sadece. Böyle bir toplumda din adamlarının itibarı, etkisi ve otoritesi olamazdı. Rabbine karşı işlediği günahları itiraf edecek ve bağışlanmasını talep edecek olanları affetmeye yetkili din adamı olmadan insanlar nasıl temizlenebilirdi? Muteber din adamları olmayınca onların bağlı olduğu kurum da olamazdı. Bu ise doğrudan Kilise'nin varlığına yönelmiş bir tehditti.

Demek ki bu "öteki" ler kötüydü, zararlıydı, yok edilmeleri gerekiyordu.

Farklı gibi görünen bu gerekçelerle aynı hedefte buluşan bu iki şer gücün bir de ortak hedefi vardı aslında. Zenginliği ve refahı, yüksek hayat seviyesi, uzak yakın bütün komşuları tarafından imrenilen Endülüs'ün mal varlığının yağmalanması, talan edilmesi, paylaşılması. Endülüs'ün zenginliği oldukça abartılı anlatılıyordu ayrıca. Bütün eşyalarının altından olduğu, binalarını bile altınla kapladıkları, peygamberlerinin ve diğer din büyüklerinin altından heykellerini yaptıkları anlatılıyordu. Rivayetlere göre sihir ve büyüde çok ileri seviyelere ulaşmışlardı. Zaten gelip buralara yerleşmelerinden de belliydi ne kadar usta büyücüler oldukları. Madde'nin sırrını çözmüşlerdi; madenleri altına, âdi taşları mücevhere çevirebiliyorlardı.

Reconquista'nın hedefi şu veya bu soydan gelenler değil, hangi kavimden olursa olsun, "Moro" lardı. Kendi soylarından olan Endülüs'lülerin kabahati de uzaktan gelenlerden daha büyüktü zaten: onlar hem efendilerine, yâni senyörlerine, hem de kiliselerine ihanet etmişlerdi, bozulmuşlardı, Moro olmuşlardı; düzeltilmeleri artık mümkün değildi, yaşamalarına izin verilemezdi.

Moro

Don Kişot'ta çokça geçen ve Türkçe'ye hep "mağripli" diye çevrilen kelime; asıl, yâni İspanyolca baskıda "moro", İngilizce tercümesinde "moor" ve Fransızca tercümesinde "maure" şeklinde geçiyor. Yazılış farkları ve okunuşları önemli değil, anlamları aynı. Belli başlı Batı lügatlerine göre bu kelimenin iki anlamı var:

1. Arap ve Berberî halkının karışımından olan ve Kuzeybatı Afrika'da yaşayan müslüman.

2. 8.nci yüzyılda İspanyayı istilâ edip 1492'ye kadar işgal altında tutan bu grubun üyesi.

Bu açıklama tercümanların “Mağribli” kelimesini kullanma sebebini gösterir gibi. Muhtemelen onlar da batı kültürünün bu tartışılmaz kaynaklarından edinmişlerdir bu bilgiyi. Ne var ki, bu tartışılmaz tarifleri ne tarih, ne de kelimenin etimolojisi doğruluyor.

Tarih bu konuda şöyle diyor: M.S. 711 yılında Afrika'dan Avrupa'ya geçenler şu veya bu ırkın veya karışım (melez) bir ırkın mensubu olan insanlar değildi. Hepsi Kuzeybatı Afrika halkından veya hepsi Arap da değildi. Hicretin ilk yüzyılının sonlarıydı ve ordunun çekirdeği ve yönetim kademesi Ortadoğu'daki Emevî Devletinin komutan ve askerleriydi. Orduda çeşitli ırk ve milletten, çoğu Kuzeybatı Afrika'nın yerli halkı olan Berberî askerler de vardı. Meselâ karşı kıyıya, yâni o zamanki adıyla Septe boğazı yoluyla Afrika'dan Avrupa'ya geçen, geriye dönüş imkânlarını yok etmek için geldikleri gemileri yaktıran ve boğaza adı verilen Tarık Bin Ziyad da bir Berberî idi. Bu insanları bir tek isim altında toplamak için verilecek bir isim varsa o da ancak “Müslüman” olabilir. Çünkü onları bir araya getiren, birbirine kardeş eden ve neticede Endülüs Medeniyetini kurduran temel faktör, temel özellik, temel nitelik budur.

Buna göre “moro”, “Müslüman” demek mi? Bir de kelimenin etimolojisine bakalım. Sözlüklere göre kelimenin kaynağı eski Grekçe. Grekler Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Hindistan kökenli insanlara bu ismi vermiş, Romalılar da bu isimlendirmeyi devam ettirmiş. Bu bölgelerin ahalisinin güneye indikçe koyulaşan esmer tenli insanlar olduğuna bakılarak “karanlık” ve “siyah” anlamlarına gelen “Mauros” adı uygun görülmüş. Zamanla bu bölgelerde yaşayanlar hep bu kelimedenden türetilmiş, farklı şekillerde yazılıp söylenebilen, ama anlamı hep aynı olan “moro”, “maure”, “mauro” gibi kelimelerle anılmış. ‘Siyahların ülkesi, toprağı, memleketi’ anlamlarına gelen Mauritania ve Morocco (Fas) kelimeleri bu kökten türetilmiş.

Sözlüklerin pek de bahsetmedikleri iki önemli nokta var. Birincisi: bu kelime Batı kültüründe her zaman aşağılayıcı bir anlam'a sahip olmuş. Don Kişot'ta da cümle aralarından bu aşağılama tonunu çıkarmak mümkün oluyor. İkincisi ve daha önemlisi: bu kelime, İslâm'ın doğuşundan sonra da, aralarında renk, ülke, dil ve ırk farkı gözetmeksizin bütün Müslümanları kastetmek için kullanılmış ve halen de öyle kullanılıyor.

Peki ama batı dillerinin hemen hepsinde “Müslim” kelimesi yok mu? Var elbette, hattâ başka kelimeler, başka isimler ve sıfatlar da de var. Ama hiçbirinde bu kelimedeki aşağılama anlamı yok. Öyleyse onlara göre en doğrusu ve en çok kullanılanı bu.

Morolar kötüydü, Morolar zararlıydı, yok edilmeleri, izlerinin bile tarihten silinmesi gerekiyordu ama; başta Kilise, Avrupa'nın bütün kaymak tabakası, Endülüs'e talebe göndermekten de geri durmuyordu. Bu iş için en güvendikleri, Moroların arasında girip de bozulmayacağına, yâni morolaşmayacağına emin oldukları adamlarını seçip gönderdiler. Yüzyıllar boyu sürdü bu bilgi transferi. Zaten bu Morolar aynı zamanda da çok saf bir topluluktu. Sahip oldukları bilgiyi düşmanlarıyla bile paylaşmakta sakınca görmüyorlardı. Sonuçta, Reconquista daha tamamlanmadan, Endülüs kaynaklı bilim ve fen bütün Avrupa'ya yayılmış durumdaydı. Eğitim sistemini bile kopyalamışlardı. Batı'nın anlı şanlı Üniversitelerinin akademik ve idari yapısı da Endülüs'ten alınmadır. Bu durum da gösteriyor ki, eğer Rönesans adı verilen dönem Avrupa için gerçekten bir ilerleme dönemiye bunun itici gücü öyle Bizans'tan gelen bilim ve sanat falan değil, sadece ve ancak Endülüs'tür.

Moro'larla ticaret, alışveriş yapmaktan da geri durmuyorlardı. Asil beylerin şatafatlı giyim kuşamlarının ham maddesi olan yün ve pamuktan ipeğe kaliteli dokuma ürünleri yüzyıllarca boyunca Endülüs'ten sağlandı meselâ. Uzak ve Ortadoğu'dan getirilen baharat da belli başlı ticaret malzemesiydi. Morolar metal işlerinde de rakipsizdi. Mutfak ve ev gereçlerinden silâha kadar her türlü metal eşyanın da en kalitelisini onlar yapıyordu. O zamandan kalma kılıçlar bu gün bile “Toledo kılıcı” adıyla antika eşya meraklıları için en bulunmaz, en pahalı eserler arasındadır.

Aljamia

Ana dili İspanyolca olanlarla Arapça olanlar Endülüs'te o kadar kaynaşmış, o kadar bütünleşmişti ki bu iki dilin birleşmesinden yeni bir dil doğdu: Aljamia. Roma dili Latince'nin hemen bütün Avrupa dillerini etkileyerek bir anlamda onları ıslah edip yeni dillere dönüştürmesi gibi, Arapça da İspanyolca'yı etkilemiş ve sonuçta bu dil doğmuştur. Böyle bir dil olayının oluşması kısa sürede gerçekleşecek bir iş değildir, uzun zaman gerektirir. Daha da

önemli olan insanların böyle bir dile ihtiyaç duymalarıdır. İnsanların oturup “hadi yeni bir dil oluşturalım” demesiyle yeni bir dil oluşmaz. Dil, kullanıla kullanıla, ihtiyaç duyulan yeni kavramlara yeni isimler verile verile gelişir. İberya'nın yerli halkı Müslümanlaştıkça, İslâm'ın kaynaklarını ve İslâm bilginlerinin kendi dillerinde yazdıkları kitapları okuyup anlama ihtiyacı, bundan da Arapça öğrenme ihtiyacı doğmuştu. Bir yandan da Endülüs'ün bilim kaynakları çok yoğun bir şekilde başta Latince olmak üzere Avrupa dillerine çevriliyordu. Bir dilde var olmayan bir kavram, genellikle o kavramın var olduğu dildeki adıyla gelir. Arapça kelimeler bu yolla İspanyolca'ya eklendikçe İspanyolca gelişti, zenginleşti ve sonuçta Aljamia dili ortaya çıktı.

Reconquista'nın ana hedeflerinden biri de Arapçayla beraber Aljamia oldu. El değiştiren, Moro'lardan “geri alınan” her yerde uygulanan ilk yasaklardan biriydi bu dilleri konuşmak, kullanmak, bu dillerde yazmak. Tabii, Aljamia diliyle yazılmış kitaplar da Arapça olanlarla aynı akıbete uğradı, imha edildi. Bu gün Vatikan'ın gizli arşivlerinde Aljamia dilinde yazılmış bir Kur'an-ı Kerîm tefsiri olduğu biliniyor. Birkaç tane de özel koleksiyonlarda, bazı kraliyet gizli arşivlerinde de bu dilde yazılmış kitap olduğu biliniyor. Tabii, bu bilgi katalog bilgisi, kitaplara erişmek ise hemen hemen imkânsız. Çok özel yerlerden çok özel izinler alınmasına bağlı.

Aljamia kelimesini “Arap harflerine yazılan İspanyolca” şeklinde anlayan ve anlatanlar var. Bu yaklaşım ya koyu bir cehaletin, ya da hain bir inkârın sonucu. Bu dilde yazılmış bir Kur'an-ı Kerîm'in varlığının bilinmesi bile bunun müstakil bir dil olduğunu ispata yeter. Bu durum bir gerçeği daha isbat eder: Devlet zoruyla bir dilin öldürülmesi de mümkündür.

Ters Akan Nehir

“Doğrusal tarih” anlayışına göre tarih nehirlerle benzer, hep aynı yönde akar. Yeryüzündeki insan hayatı mağaralarda başlamıştır (çünkü mağaralarda yaşamış insanların izlerine rastlanmıştır). İnsanlar önce taşlardan âletler yapmıştır (çünkü taştan yapılmış âletler bulunmuştur). Sonra her nedense o taştan yapılmış âletleri cilâlamışlardır (cilâyı nereden bulmuşlar ve neden böyle bir parlaklığa ihtiyaç duymuşlarsa). İnsanlar biri biriyle konuşmaya, tabiattaki sesleri taklit ederek başlamıştır. Bu örnekleri sonsuza kadar

çoğaltmak mümkün; ama hepsinden çıkarılan sonuç şu: bilim hep yeni buluşlarla gelişmektedir, insanlık hep ileriye gider; öyleyse ilerililik bulunmaz bir erdem, geçmişin güzelliklerini anmak affedilmez bir kusurdur, suçtur. Bir şey yeniyse iyidir, peşinden koşulması, baş tacı edilmesi; eskiyse kötüdür, kaldırıp atılması, uzak durulması, hattâ yok edilmesi gerekir.

Oysa Tarih'in bizzat kendisi bütün bunları yalanlamakta, adeta bu teorileri üretilenlerin yüzlerine çarpmaktadır. Bu kesin gerçeklerin en önemli örneklerinden biri de Reconquista'dır. Sekiz asırlık bir medeniyet ayaklar altında ezilmiş, milyonlarca insan inanılmaz eziyetler ve işkencelerle katledilmiş, bir o kadarı yurtlarından, kendi öz topraklarından sürülmüş, geri kalanları en ağır şartlar altında köle olarak yaşamaya mahkûm edilmiştir. Milyonlarca kitap yakılmış, kütüphaneler, okullar, ibadethaneler, hastahaneler, imalâthaneler, rasathaneler yakılıp yıkılmış, sanat eserleri tahrip edilmiştir. Kısacası İspanya, ülke tarihinden 800 yıllık bir dönem kesilip atılarak 800 yıl önceki durumuna geri götürülmüştür. Yüzyıllar boyu eskimeyen, azalmayan bir kin ve nefretle uygulanan bu soykırım süreci de ilerleme midir? Bütün bunları gerçekleştirenlerin ve hâlâ savunanların, överek anlatanların ifade ettikleri tek gerekçe “İspanya'yı kurtarmak”tır. Öyleyse asıl sorulması gereken şudur: sonunda İspanya'ya nasıl bir kurtuluşu nâil olmuştur?

Reconquista sonrası İspanya kurtarılmışlık bir yana, sonraki yüzyıllarda bile altından kalkamayacağı, bir türlü kendini kurtaramayacağı bir karanlığa gömülmüştür. Ülke terkedilmiş şehirler, köyler, çiftlik ve tarlalarla; en belli başlı şehirler de dahil, her yer boş evlerle doludur. Yağmalanmış, talan edilmiş, çoğu yıkılmakla yetinilmeyip ayrıca yakılmış koskoca bir ülkedir elde kalan. Nüfusun aktif kesimi yoktur artık. Çalışıp üretecek insan gücü yoktur. Senyörlerin kasalarını dolduracak vergilerin tahsil edilebileceği kimse yoktur. Kimsenin toprağı yoktur ki işlesin. İmalâthaneler kurup çalıştırabilecek nitelikte insan da kalmamıştır. Ticaret de, alışveriş de sönmüş, yok olmuştur. İspanya bu ekonomik çöküşün altından kalkamayacaktır.

Morisko

İşte, Cervantes'in Don Kişot'u yazdığı tarih dilimi, Reconquista'dan sonra gelen yüzyıldı. Endülüs'e ve Morolara ait olumlu bir şeyler söylemek değil, düşünmek

bile yasaktı. Sekiz yüzyıl sürmüş gerçek bir medeniyetin izleri hâlâ sağda solda; kilise'ye çevrilmiş camiler, senyör sarayına çevrilmiş konaklar halinde görülse de, bunları yapanlardan, hele de övgüyle falan sözetmek hem kesinlikle yasaktı, hem de çok tehlikeliydi. Böyle bir şeye kalkışanın onlardan olduğu anlaşılır ve onların akıbetine uğramaktan kimse onu kurtaramazdı.

Her şeye rağmen İberya'da kalmayı tercih eden veya kalmaktan başka çaresi olmayan Morolar vardı. Bunlara "Morisko" denildi. Yâni, Moro soyundan gelen, öyle olmadığı halde kendini Moro zanneden, Moro olmaya özenen, Moro taklidi veya taklitçisi; Moro'dan daha ağır bir aşağılama ve suçlama vurgusu. Bunların hemen hepsi, ataları sonradan Müslüman olmuş İberya yerlileri veya diğer Avrupa ülkelerinden gelmiş insanlardı. Kendi vatanlarında kalabilmenin bedeli bir hayli ağırdı: Din değiştirecek, Müslümanlıktan vazgeçecek, vaftiz olacak ve iyi bir Hıristiyan olacak, olduğunu isbatlıyacaktı.

Alicenap İspanya Devletinin sunduğu bu büyük lûtfu cazip bulanlar Morisko olmayı kabul ettiler. Çünkü onların aslında gidebilecek yerleri de yoktu. Ama son maddeyi, yâni "iyi bir Hıristiyan olduğunu ispatlama" maddesini gerçekleştirmenin ne kadar zor bir iş, neredeyse imkânsız olduğunu anlamaları pek uzun sürmeyecekti. Bir kere aşılamaz bir önyargı vardı önlerinde: "İki kere din değiştirdin, bir daha değişmeyeceğine nasıl inanalım?" deniyordu. İkincisi, çok sıkı bir takip altında bulunuyorlardı: Gizlice, meselâ evlerinde namaz kılıyorlar mı, geceleri falan gizli gizli bir araya geliyorlar mı, oruç tutuyorlar mı, kadınlar başlarını örtüyor mu, domuz eti yiyorlar mı, şarap içiyorlar mı? "Jambon polisleri" vardı, sokakları gezer, güneşe kurutulmak için asılmış domuz etinden yapılan jambon bulunmayan evleri tesbit ederlerdi. Bir Morisko ağzından kazara Arapça bir kelime, Müslümanca bir deyim, meselâ besmele kaçırılmaya görsün, işi biterdi.

İşte, Don Kişot tercümelerinde "dönme" diye çevrilen kelime de bu: Morisko.

Bugün

Bugün İspanya, turizm gelirleri en yüksek ülkelerden biri, belki de birincisi. Turizm gelirlerinin de önemli kısmı restore edilmiş Endülüs binalarını ve bölgelerini ziyaret eden turistlerden geliyor. Sırf şu merakı gidermek için oralara gitmek lâzım: Acaba İspanyol rehberler,

Elhamra saraylarının duvarlarında, kemerlerinde sürekli tekrarlanan, taşla işlenmiş "Velâ ğalibe illallah" (Allah'dan başka galip yoktur) yazısının anlamını ziyaretçilere doğru anlatabiliyorlar mı; veya soran olursa ne cevap veriyorlar?

Yirmi birinci yüzyılın başında Katolik dünyasının başında bulunan, ayrıca akademik unvan sahibi de olan zat'ın; tarih boyunca Hıristiyanlık adına işlenmiş cinayetleri, uygulanan zulümleri ve kıyımları, Haçlı Seferlerini, Engizisyon'u bilmiyor, hatırlamıyor, en azından önemsemiyor gibi görünerek "cihad" kavramı etrafında geliştirdiği iftiralarla düşmanlık ateşini güçlendirmeye çalışmasına bakarak bu merakımızı giderebilir miyiz dersiniz?

İnkâr cephesi hâlâ güneşi balçıkla örtmenin onulmaz sevdası içinde. Kendini balçığa gömmekle güneşi örtmeyeceğini hâlâ anlayamıyor, inkâra devam ediyor. Bütün gayretini herkesi o balçığın içine çekme yolunda kullanıyor. Kendi doğrularının peşinde, kendi oluşturduğu çamur deryasında debelendikçe daha derinlere batmaya devam ediyor. Zaman içinde müttefikler değişebiliyor. Feodalizm ölünce yerini burjuvazi, sonra onun yerini merkantilizm, sonra sekülerizm, en sonunda da ateizm aldı. Siyonizm ise inkâr cephesinin kadim müttefik; kurucu üyesi, akıl hocası. Zaten bütün bu "izm" ler insanın lânetlenmiş düşmanına ait maskeler değil mi?

Elbette, Hıristiyanlık adına işlenmiş suçlardan bütün Hıristiyanlar sorumlu değildir; asıl sorumlu baştaki kurumdur. Tıpkı İspanyol vahşetinin sorumluluğunun bütün İspanyollara değil, yöneticilerine; Endülüs'ün çöküşünün sorumluluğunun da Endülüs halkına değil, yönetim kademelerine ait olduğu gibi.

Endülüs'ün bize hatırlatması gereken sadece "zil, şal ve gül" değil elbette. Endülüs gerçeğini anlayanların gösterebileceği tek tepki vardır: ağlamak. Endülüs'le ilgili her gerçeğin ötesinde, yok oluşuna düşmanın gücünün yüksekliği değil, kendi yönetim zaafının sebep olduğunu anlayarak ağlamak.

M.Cahid Hocaoglu

Hayrettin Geçkin

Utandır

utandır

orada
hemen yakınında
bir asker ve bir sivil
birlikte bir dize oluşturmuşlar düşerken
dudaklarından düşen sözcüklerle

orada
hemen yakınında
biri ahh yaşamak derken
diğeri öldüren de ölür diyor
ölenle

orada
hemen yakınında
bir fotoğraf karesine asla sığmaz düşündüklerin
boşuna davranma çünkü çiçek açmaz mezar taşı
hiç bir mevsimde

işte bak yakanda
istiyorsan
payına kaldırılmış birazcık utandır
dünyaya tanıklığının karşılığında

Hayrettin Geçkin (Su Vakti'nden

Şüpheci

ŞÜPHECİ

-Senin bu dünyada emin olduğun bir şey var mı çok merak ediyorum ?”

-Bütün genellemeler hatalıdır. Bu da.”

-Hayır ben genelleme yapmıyorum. Tam aksine, özel konuşuyorum, senin hakkında özel bir durum hakkında konuşuyorum.”

-Benim özel bir durumum falan yok, kaç kere söyledim, ben genel, sıradan, tek özelliği hiçbir özelliği olmamak olan bir adamım. Bu “özel” lafı Amerikan filmlerinden apartma. Herkes ilgi duyduğuna, tabi bu öncelikle kendisi oluyor, “özel” diyor. İnsan işte, yiyen, içen, boşaltan, haris, menfaatperest, çıkarı için yapmayacağı alçaklık olmayan, yalan söyleyen, kandıran, aldatan memeli türünden bir mahluk. Ne özelliği olacak yani.

-Ne yapma ?

-Ne “ne” yapma?

-Amerikan filmlerinden ne yapma ?

-Ha ! O mu ? Apartma, apartma. Yöresel bir kelime işte, kapma, alma manasına. Bu kadar laf saydım, bir o mu dikkate değer olanı ?

-Hayır bu kadar duygusuz olamazsın. Her zaman yaptığın gibi laf cambazlığıyla, konuyu dağıtmaya çalışıyorsun. Ben seni tanıyorum. Ciddi konuş benimle. İnandığın şeyleri söyle.

-Neydi konumuz ?

-Senin bu dünyada emin olduğun bir şey var mı ?

-Emin olmaktan neyi kast ediyorsun, emin olacak şeyler var, emin olunamayacak şeyler var. Bak mesela sen benim biraz önce söylediklerimden emin olamadın, bu kadar duygusuz olamazsın diyorsun.

-Ben emin olamadım değil, tam aksine senin söylediklerine inanarak söylemediğine eminim.

-Bu söylediğin, bana sorduğun sorunun da cevabı işte.

-Nasıl ?

-Ben de bu dünyada sürekli yalan söylendiğine, herkesin durmadan birbirini kandırdığına ve aldattığına eminim.

-Şüphettiğimden şüphe etmem tekerlemesi mi ?

-Evet, öyle diyorsan öyledir.

-Ama hiç kimse böyle yaşayamaz ki ? Senin tavsiye ettiğin kitap da, Andre Gide'nin Dar Kapısı'nda şöyle

bir cümle var; “İnsan için en önemli ihtiyaç güven duygusudur” diyor. Bence de öyle.

-Hegel de “Bir insanı çırılçıplak bir dağ başına bırakın, iki temel ihtiyacı kalır. Açlık ve cinsellik” diyor ona bakarsan. Kimin ne söylediğine bakarsak hayatı yaşamaya fırsatımız kalmaz. Bence bütün mutsuzlukların asıl nedeni bu işte. Başkalarının ne dediğine bakarak hayatı yaşamaya çalışmak. Oysa hayat o başkalarının söylediklerine göre değil kendi kuralları için de devinip duruyor. Hayatın kendi kuralları zannedildiği gibi duygusallıklar, iyilikler ve güzellikler bahsetmiyor. O özlenen iyilikleri güzellikleri insan ancak kendi çabasıyla elde edebilir. Çabası ve bedelini ödemek suretiyle.

-Ben istatistikçiyim, istatistikler böyle söylemiyor. Evet, açlık ve cinsellik temel dürtüler kabul edilmiş. Ancak dördüncü,beşinci sıradalar.

-İlk sırada ne var?

-İlk sırada güven duygusu var. Dağ başında çırılçıplak bırakılan insanlarda da ilk temel dürtü, güven his-sini duyabileceği bir yer, bir mekan, bir barınak olurdu.

-Boş ver sen istatistiklere, onları işin uzmanları bikiniye benzetiyor. Çok şey gösterir ama asıl göstermesi gerekeni gizler şeklinde tanımlıyorlar.

-Evet işte olay bu. Sen matematikten bile emin değilsin.

-Sen şu dilinin altında ki baklayı çıkarıp kelimeyi tam telaffuz etsene, hiçbir şeyden emin değilsin dersen bu tartışma dışı kalması gereken konuları da kapsar. Emin olmak, inanmak kelimelerini bırak asıl söylemek isteyip de nezaketinden dolayı söyleyemediğin kelimeyi kullan. Sen şimdi bana “Şüpheci” mi demek istiyor-sun ?

-Çok şüpheci, her şeye şüphe ile bakan, evet tamamen böyle. Hele şükür sonunda konuya gelebildik.

-Yoo konuya gelmek öyle kolay değil. Evet veya hayır şeklinde kestirme bir cevap verirsem iş bitecek mi? Hayır. Bir kere bunu ben kabul etmeyeceğim. Çünkü cümlenin zımnında bir suçlama var. Aşağılama var.

-Ne alakası var canım, niye suçlama olsun ?

-Yok değil mi ? Peki mesele yok o zaman. Elbette olmamalı. Çünkü şüpheci olmak ayıp bir şey değil, utanılacak bir şey hiç değil. Peki bu sözde beni rahatsız eden nedir ? “Sen şüpheci birisin” “Sen şüpheci bi-risin”

“Sen şüpheli birisin”

-Evet sen şüpheli birisin. Hem de çok şüpheli birisin.

-Belki burada beni rahatsız eden şey, konunun ben olmasıdır. Kişisel olmayan, genel konulardan bahset-sek belki daha az rahatsız olurum. Yani burada doğrudan şahsımı hedef alan şeyler söylenince kendimi mercek altına alınmış inceleniyor gibi hissediyorum. Bu da pek hoş bir şey değil elbette.

-İşte bu da bir başka şüphelilik.

-Ama ne olup bittiğini anlamaya çalışmak şeklinde tanımlamaz mı bu tavrım? Bak başta sorduğun soru emin olmak şeklinde idi. Ben sorunun böyle olup olmadığından emin olmaya çalışınca ortaya şüphelilik çıktı. İkisi birbirinden farklı şeyler. Demek ki anlamaya çalışmak daha doğru bir tepki. Gerçeğe gidebilmek açısından elbette.

-Peki bunun karşındakini rahatsız edebileceğini düşünmüyor musun ? Sen mercek altına alınmaktan hoşlanmıyorsun. Peki karşında ki ? Şüphe edilmekten memnun ve mutlu mu olacak zannediyorsun. Bir başka yönü işin, sanki hep şüphe edilmesi gerekenlerle karşılaşmışsın, karşına çıkanlar güven vermeyen in-sanlar olmuş ve sen bunu bir yaşam tarzı haline getirmişsin gibi görünüyor.

-Yani hep kazıklana, kazıklana artık güven duygusu kaybolmuş, etrafında kim varsa kendine zarar verecekmiş gibi düşünen, hastalıklı bir tipin var demek istiyorsun?

-İşte bu artık şüphe duvarını aşmak oldu. Alınganlık da değil. Belki daha fazlası.

-Hakaret etmek istiyorsan böyle nezaket zorlamasına girme. Sayın psikolog doktor. Koltuk da müsait değil ki şöyle bir uzanıp öyle anlatmaya başlasam. Evet, bakalım çocukluğumda beni kimler aldattı. Babam veya annem aldattı mı ? Ya arkadaşlarım. Yok en iyisi ilk gençlik aşkımdan bahsetmeliyim. Beni bırakıp başkalarına giden. Ya da dur bir şiir okuyayım sana. “Babam vurdu önce bana babam / Dosttan gördüm kahrın daniskasını / Nankör çıktı iyilik ettiğim insan / Sevdiğim kız da savdı sırasını” Bu dörtlük Cahit Sıt-ki'dan.

-Kaynak göstermen gerekmiyor.

-Yok öyle hemşehrim. Sesini yükseltme. Öfkelenme. Konuşuyoruz şurada. Eğer sınırlarına hakim ola-mazsan yeni bir sorun çıkar karşımıza. Bu sefer de insanları kızdırmaktan zevk mi alıyorsun gibi bir soruyu tartışmaya başlarız. Önce bunu halledelim. Sonra başkasına geçeriz.

-Senin halletmeye niyetin yok ki, sürekli topu taca atıyorsun, konunun dışına taşıyorsun meseleyi.

-Peki. Elbette ben de çocukluğumdan bu güne kadar çok kandırıldım. Ama diğer insanlardan, mesela senden daha çok değil. Hatta bu şüphelilik suçlamasını doğru kabul edersek bir çok insandan daha az bile diyebilirim.

-Hayır suçlama değildi.

-Bence suçlamaydı. Yalana karşı en çok teyakkuzda olan, çok yalan söyleyendir. Aldatılmaya karşı çok hassas olanlar aldatmaya eğilimi olanlardır. Kibirten en çok rahatsız olanların en kibirli insanlar olduğu gibi.

-Yine konu aldı başını gidiyor.

-Hayır devam ediyorum. Öyle olmalı da. Şüpheli birinin, her söylenene “acaba mı “der gibi tepki gösteren birinin tavrı hiç hoş olmadığı için böyle insanlar bu yaptıklarından dolayı suçlanmalı. Peki onları böyle düşünmeye zorlayan, güven duygusunun istismarcılarına ne yapmalı ?

-Asmalı üç dört tanesini düzelir (!)

-Nereye asıyorsun ? Adam kalmaz memlekette. Tarihi yalan, mazisi yalan, politikası yalan üzerine kurulu bu memlekette çocuklar anne sütünden önce yalanla tanışıyor. Yalanla besleniyor. Yalanı ve aldatmacayı eğitim sisteminin merkezine oturtmuşuz, derslerde yalanı işliyor, deneylerde yalanın uygulamasını yapıyoruz. Kardeşi doğan çocuğun kıskançlık duygularını köreltmek için ne yalanlar uydurulur bilmiyor musun? “Haa bu mu, boş ver bunu canım baksana, kıpkırmızı bir şey, altına pisliyor, sen daha güzelsin. Bunu leylekler getirdi.” Çocuk gönlüne doğan kıskançlık ve düşmanlığın sahil bir duygu olduğuna önce inanır, söyle-nen yalanları yutmaz ama aksini ispat etmesi de mümkün değildir. Hangi leyleği şahit tutacak yok, yok biz getirmediğimiz desin. Sonra hem düşmanlık ve kıskançlığını hem yalanı pekiştirir. Leylek olmadı mı, çaydan tuttuk, o da mı olmadı, lahanadan çıktı. Bu böylece sürer gider. Çaydan tutmuşlar ya çocuk olabilir diye düşünür, gider çayın kenarında saatlerce bekler, bakalım çaydan yeni bir bebek çıkacak mı, birileri bir başka bebeği tutacak mı. Sonra eve gelir, kardeşini kundağıyla çekip sürüklemeye başlar, zor yetişir alırlar elinden, çaya geri atmaya götürmeye çalışmaktadır, biraz da başkası tutsun canım. Şimdi bu çocuğa, kendisine bü-yükleri tarafından söylenen yalana inanmadı, ne olduğunu -kendi çabasıncı- anlamaya çalıştı diye “Çocuk çok şüpheli canım” diyerek suçlamaya hakkımız olur mu ?

-Ama o çocuk da yoldan geçerken, yaşlı bir teyze veya amca, sevimli bir o kadar da hüznülmü yalnızlığını görüp bir elma uzatmışsa, “al evladım” diyerek içinden gelen bir hediye vermek istemişse, diğerlerinin ya-

lanları yüzünden, “elma mı, yok ya, kim bilir ne var bunun içinde, yutturamazsın bana” der gibi yan yan bakar ve oradan uzaklaşmaya çalışırsa ayıp olmaz mı? Hem ayıp hem elmadan mahrum olmak gibi bir aptallık değil mi yaptığı?

-Evet o ayıp olur. Ancak, birazcık, bunun altında ne olabilir diye düşünmesi gerekmiyor mu?

-Bence ikisi de aynı şey.

-O zaman beklediğin teslimiyet konusunda sen haksızsın. “Bir elma ne var bunda diyemezsin” O çocuğun büyük, büyük, büyük dedesi bir elma yüzünden öyle bir zarara uğradı, öyle bir kazık yedi ki, hala daha torunları dedelerinin icrasını ödemeye çalışıyor. Çocuğun o yan bakışından gocunmamak lazım. Yapmaya çalıştığı şey, anlamak. Evet bu bir elma, ama bir de bunun arka-planı var. Hem fiziksel olarak var. Kırmızı kabuğunun altında etli kısmı var. Ekşi veya tatlı, sert veya yumuşak kendine mahsus bir özelliği var. Dahası içinde taşıdığı besinleri, vitaminleri, tabii temiz değilse zararlı mikropları var. Onu alıp yerse, dişlerine değ-diği ısırıldığı andan ağızında dağılıp gittiği yutmaya hazır hale gelinceye kadar verdiği lezzet var. Midesine indikten sonra orada meydana gelecek kimyasal etkileri var. Eğer hediye edileni alır ve yerse tadına bir kere alışıp artık komşunun bahçesindekileri çalıp yemek gibi bir alışkanlığa duçar olma ihtimali var. Bir elma diyip geçme, var oğlu var. İşte bütün bunları hesaplamak bence hem faydalı, hem iyi, hem de gerekli bir şey-dir.

Bir sözün, bir teklifin arkasında acaba ne var, hangi amaç ve niyetle söylendi, asıl nereye gidiyor diye merak etmek ve anlamaya çalışmak “şüpheci” gibi kaba bir kelimeyle nitelendirilmemeli. Şüpheci denince, neyin doğru neyin yanlış olduğunu bir türlü anlayamayan, kararsız, uyuz bir tip canlanıyor insanın zihninde. Hani argoda böyleler için pımpirikli gibi bir kelime vardır ya; şüpheci denince insanın aklına ilk gelen böyle bir şey.

-Tamam.

-Daha bitmemişti.

-Bu kadarı yeter.

-Peki sen bilirsin.

-Çocuk var ya, o çocuk.

-Hangi çocuk ?

-Şu ikram edilen elma üzerinde felsefe yapan çocuk.

-Evet

-Hayatında hiç elma yiyemeden gider zavallı.

-Yiyemiyor zaten, sadece öyle öncesi sonrası düşünüp duruyor.

-Zıkkımın pekini yesin.

Coşkun Yüksel

laedri - Masal

Bakkal Ve Papağanı

Bir bakkal vardı bir de dükkânda papağanı;
Rengârenk ve hoş sesli, pek de düzgün lisani.

"Niye hep masallarda yer alır bu papağan ?"
Diye sorarsan bil ki, konuşuyor da ondan.

Bu kuş da çok akıllı, çok da bilmiş bir kuştur
Herkes onu tanır, etrafta nam tutmuştu.

Bakkal ile papağan severdi birbirini,
Adam bir yere gitse kuş alırdı yerini.

Özgürlük nedir bilmez, çıkmazdı bu dükkândan,
Gözünü burda açmış, bilmezdi başka mekân.

Kafesi bile yoktu, serbest gezer dükkânda
Ama tüneğinden de pek gitmezdi uzağa.

Hep orada oturur, tüylerini temizler
Dükkâna gelenlere söylerdi güzel sözler

Sık gelip gidenleri daha kapıdan tanır,
Adlarıyla seslenir, sorardı hâl ve hatır

Birine hitap etse konuşan sanki insan
Ötüşünü duyanlar dinlerdi hayran hayran.

Bekçilik de ederdi, beklerdi de dükkânı
Nüktelerle güldürür, mutlu eder insanı.

Bir gün bakkal dışarda, dükkân emanet kuşa.
Bir fare, bir de kedi girdiler koşşa koşşa.

Fare can telâşında girecek delik arar
Kedi onun peşinde, avcılık kanında var.

Kediyi gören kuş da tüneğinden fırladı
Korkudan ve telâştan raftan rafa sıçradı.

Kuşçağız bilemezken kaçsın hangi tarafa
Yağ şişesi kırıldı ve saçıldı etrafa.

Bakkal dükkâna döndü, koltuğuna oturdu.
Bir islaklık hissetti, şöyle bir an bir durdu.

Elini uzatarak bulaşan yağı buldu;
Etrafına bakındı, anladı neler oldu.

Her yerde cam kırığı, her yer yağa bulanmış;
Ve tünekte papağan, sürlüm pürlüm, utanmış.

O öfkeyle bir kalkış kalkiverdi yerinden.
En kötü zararlara hep öfke olur neden.

Bir sopa aldı ordan, kuşun başına vurdu.
Ne iş açar başına bu vuruş bilmiyordu.

Etîsi ağır oldu bu talihsiz vuruşun,
Darbenin şiddetinden dili tutuldu kuşun.

Ayrıca bir şiş çıktı kafasında kocaman,
Hem komik hem acıklı bir hâl aldı papağan.

Bu şişlik birkaç günde kayboldu gitti, ancak
Yeri cascavlak kaldı, yolunmuş gibi çıplak.

Tüysüz kafa bir yana, üstelik çıkmaz sesi;
Ne konuşur ne öter, sanki bitti nefesi.

Sanki uçtu, kayboldu o neşeli papağan,
Yerine geldi, kondu, oturdu bir somurtkan.

Bakkal da çok suskundu, ağzını açmaz bıçak.
Ne vardı sanki öyle garip kuşa vuracak.

Çoktan pişman olmuştu kalkışına öfkeyle.
Fayda vermez ne yazık pişmanlık, olan işe.

Ah ederek ağladı, çok döğdü dizlerini
Uçup gitmiş değeri kim getirecek geri ?

"Nimetimin güneşi bulut altına girdi;
Ona vurduğum bu el kopsun, kırılsın !" derdi.

Fakirlere sadaka, yolsullara yiyecek,
Hediyeler dağıttı; gene açmadı çiçek.

Bilenlere danıştı, dağlar olsa aşacak;
"Acaba bu güzel kuş ne zaman konuşacak ?"

Karşısına geçerek şaklabanlıklar ederdi,
Yeter ki kuş konuşsun, her ne yapsa değerdi.

Öyle kederliydi ki, hayatından bezmişti

En sonunda usanmış, ümidini kesmişti.

Bir gün kapı önünden geçti bir garip adam
Kafasını kazıtmış usturayla tastamam.

Bir tek kılın izi yok, parlıyor sanki ayna,
Ya kalaylı bir kâse, ya gümüşten bir kurna.

Bunu görünce sanki verir gibi hediye,
Dili tutulmuş kuşun sesi geldi geriye

"Hey hemşerim !" dedi kuş, "niye böyle kelleştin;
Kim vurdu kafana da saçlarından vazgeçtin;

Sende mi çok korktun da yollarını şaşırdın;
Yoksa sen de bir yerde yağ şişesi mi kırdın ?"

Dinleyen duyan herkes çok güldü bu sözlere,
Bir de derler papağan hep konuşur ezbere.

Ama gelin olaya kuş gözüyle değil de,
Düşünerek bakalım, ne anlatır bizlere.

Kendini başkasıyla kıyaslamamalı kimse,
Yanlıştır her olayı anlamak aynı gözle.

Büyük işler başaran insanlara bakıp da,
"Ben de yapardım" deme, görünsün hele yap da !

Bu yüzden yollarını şaşıranlar pek çoktur.
Büyüklerin sırrına küçüklere yol yoktur.

Bir çoğu dışa bakıp "biz de insanız" dedi;
"Onlar da bizim gibi uyudu, yemek yedi"

Bilmezler ki gerçekte, arada sonsuz fark var,
Farkı fark etmek bile gören gözlere bakar.

İki cins arı gelir, aynı pınardan içer,
Biri bal üretir, biri sokar, zehirler.

İki ayrı cins ceylan ot yiyen ve su içen;
Birinden gübre olur, mısır çıkar öbüründen.

Aynı su kenarında iki cins kemiş biter;
Birinin içi boştur, biri doludur şeker.

Dışı aynı yüzbinler, milyonlarca örnek var

Ama gerçek farkları yetmiş yıllık yol kadar.

Yemek yer iki kişi, biri hep cahil kalır,
Öbüründen bilgi'nin parıltısı yayılır.

Kötünün yediğinden çıkar yalnız kaba hat,
Arif'in yediğinden doğar aşk ve hakikat.

İki topraktan biri bakımlı ve verimli,
Diğeri kiraç, çorak ve ürünsüz değil mi ?

Tertemiz, melek gibi değil mi bazı insan,
Bazısı da yırtıcı, ya şeytan ya da hayvan ?

Benzemek, eş görünmek, çok açıktır doğrusu
Hem berrak hem durudur acı su ve tatlı su.

Zevk sahipleri bilir suların lezzetini
İçmeyenler bilemez suyun hakikatini.

Mânâ ile akıldan nasibi olmayanlar
Gördüğü mucizeyi sihir ve tılsım sanar.

Sihir işinin aslı düzen ile hiledir.
Mucizeyi bilmeyen onu da hile bilir.

Musa'nın âsâ'sıdır mucizelerden biri
Ejderhaya dönüşüp yoketti sihirleri.

Her değnek kuru daldır, hep birbirine benzer
Bir teki mucizedir, hileleri yok eder.

Örnek saymakla bitmez dünya bunlarla dolu;
Asılan bulabilmek, izlemek doğru yolu.

Gördüğün her olayı dökme hazır kalıba,
Düşme sakın bu kuşun kapıldığı ayıba.

Ön yargılar insanı yanılığa götürür,
Basma kalıp kıyaslar hep yanlış düşündürür.

Doğru karar tâbidir yalnız doğru bilgiye,
Araştıncı ol ki ulaşsın iyiye.

Doğruluk hazinedir, eksilir, biter sanma,
Aksini söyleyene nefsin de olsa kanma.

(Kaynak: Mesnevi)